

ROČENKA 2012 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

YEARBOOK 2012 ORGANIC AGRICULTURE IN THE CZECH REPUBLIC

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Úvodní slovo

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

konkrétní situaci v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin v roce 2012 vám přiblíží ročenka, kterou máte nyní k dispozici. Na podporu ekologického zemědělství jako perspektivního systému hospodaření a na produkci biopotravin je kladen velký důraz. Celý systém tohoto zemědělství je garantován státem, včetně pravidel produkce, kontrolního a certifikačního systému, dotačních podmínek nebo dovozu biopotravin ze třetích zemí. A to tak, aby výsledkem byl kvalitní konečný produkt pro spotřebitele.

V roce 2012 hospodařilo ekologicky téměř 4 000 zemědělců na výměře zhruba 500 000 ha zemědělské půdy, což představuje podíl 11,5 % výměry zemědělské půdy ČR. Tato čísla zařazují Česko na přední příčku ve srovnání s ostatními evropskými státy. Výrobci biopotravin bylo registrováno přibližně 450. Od srpna 2012 začala platit nová pravidla pro ekologickou produkci vína. Přijetí příslušného nařízení EU umožnilo označovat biovína podle

stejných pravidel, podle kterých jsou označovány ostatní biopotraviny.

Měsíc září byl již poosmé vyhlášen Měsícem biopotravin a ekologického zemědělství. Heslem ročníku 2012 bylo „Držte se biokvality“. Byl tak zdůrazněn aspekt trvalé udržitelnosti ekologického zemědělství. Informační a propagační akce přispívají k rozvoji prodeje regionálních biopotravin a pomáhají farmářům i výrobcům biopotravin navázat přímý kontakt s jejich zákazníky. Hlavním strategickým dokumentem v oblasti dalšího rozvoje produkce biopotravin je „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011–2015“. Připravilo ho Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s nevládními organizacemi a 14. 12. 2010 jej přijala vláda. Hlavním cílem Akčního plánu je dosažení 15 % podílu ekologického zemědělství do roku 2015. Je zřejmé, že si bioprodukce vybudovala v rámci zemědělské výroby své trvalé místo a cílem Ministerstva zemědělství je tuto pozici dále upevňovat.

Obsah

Úvodní slovo	3
1 Současný stav ekologického zemědělství v ČR	5
1.1 Vývoj ekologického zemědělství	5
1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství.	7
1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	7
1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	8
1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	11
2 Další informace o ekologických farmách	12
2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2012)	12
2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2011)	12
2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2011)	13
2.4 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2011).	14
3 Struktura produkce na ekologických farmách	15
3.1 Rostlinná výroba a produkce	15
3.2 Živočišná výroba a produkce	19
3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2011	21
4 Výroba biopotravin	24
4.1 Počet výrobců biopotravin	24
4.2 Počet faremních zpracovatelů.	26
5 Obchod s biopotravinami	27
5.1 Poptávka po biopotravinách	28
5.2 Způsob distribuce biopotravin	28
5.3 Mezinárodní srovnání.	28
6 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	31
6.1 Vývoj státních podpor v EZ.	31
6.2 Základní dotace na plochu	31
6.3 Další opatření PRV.	33
6.4 Národní dotace.	33
6.5 Státní podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	34
6.6 Akční plán ČR pro rozvoj EZ.	34
7 Právní úprava pro ekologické zemědělství, kontrola a certifikace	35
8 Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	37
Basic data on organic farming – year 2012	41
1.1 The development of organic farming	41
1.2 Pattern of land-use in organic farming	41
1.3 Development of organic farming in regions of the Czech Republic	43
1.4 Number of registered businesses in organic farming	43
1.5 Support for organic farming and organic food production.	44
1.6 Current situation in the field of legislation	45
1.7 OF organisations and associations	46

1 Současný stav ekologického zemědělství v ČR

Cílem této části ročenky je prezentovat základní statistické údaje o stavu ekologického zemědělství v ČR (tj. o počtu ekofarem a struktuře půdního fondu v EZ k 31. 12. 2012 a dále o struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2012).

1.1 Vývoj ekologického zemědělství

Celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2012 vzrostla na téměř 500 tis. ha, což představuje 11,56 % podíl na celkové zemědělské půdě ČR (viz Tab. 1). Nárůst ploch v EZ v roce 2012 stagnoval (nárůst o 1,2 %), což se projevilo v poklesu podílu ploch v přechodném období z 27 % v roce 2010 na 12 % v roce 2012.

Podobně stagnoval i počet ekologických zemědělců. Ke konci roku hospodařilo ekologickým způsobem téměř 4 000 ekofarem (cca 13 % registrovaných zemědělských podnikatelů v ČR¹). Zpomalení nárůstu počtu zemědělců i ploch vstupujících do EZ je způsobeno zejména zastavením příjmu žádostí o zařazení do opatření „Ekologické zemědělství“ v rámci Agro-environmentálních opatření (AEO) pro nové žadatele od roku 2012.

Průměrná velikost ekofarmy meziročně mírně vzrostla na 125 ha, avšak od roku 2001, kdy dosáhla největší výměry 333 ha, dlouhodobě klesá. Znamená to, že do EZ vstupují nově farmy s nižší výměrou, a dále je to také způsobeno dělením stávajících farem na menší celky. Přesto stále platí, že průměrná výměra ekofarmy je větší než farmy konvenční (okolo 80 ha) a výrazně převyšuje EU-27 průměr (40 ha). Celkový vývoj ekologického zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn vedle (viz Graf 1).

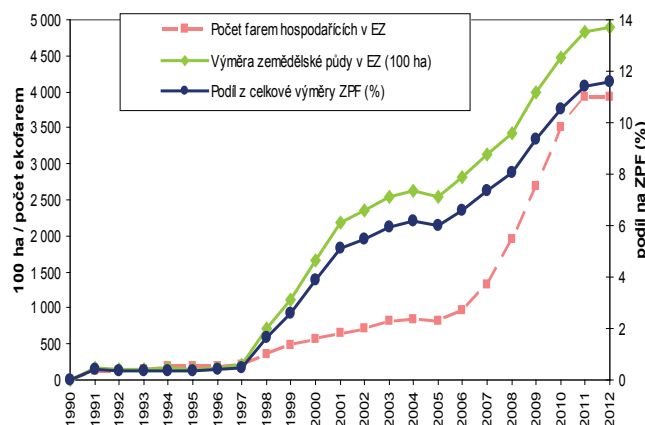
1 Ekologickým zemědělcem může být pouze osoba registrovaná dle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, proto je podíl ekofarem stanoven k celkovému počtu pouze registrovaných zemědělských podniků (tj. podniků právnických osob a dále fyzických osob zahrnujících jen zemědělské podnikatele splňující podmínky předepsané zákonem o zemědělství).

TAB. 1 Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství

Rok	Počet farem hospodářských v EZ	Výměra zemědělské půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna zemědělské půdy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

GRAF 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2012)

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31.12. daného roku)

TAB. 2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2012

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	56 661,35	431 881,23	488 542,58
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	56 648,92	431 834,41	488 483,33
Trvalé travní porosty	41 455,43	363 494,85	404 950,27
Orná půda	11 192,75	47 432,24	58 624,99
z toho: <i>orná půda bez zeleniny a bylin</i>	11 101,73	46 644,86	57 746,59
<i>zelenina a byliny</i>	91,02	787,38	878,40
Trvalé kultury	3 366,28	4 327,06	7 693,34
z toho: <i>sady</i>	2 901,48	3 777,37	6 678,85
<i>vinice</i>	459,05	543,11	1 002,16
<i>chmelnice</i>	5,75	6,58	12,33
Ostatní plochy	634,46	16 580,26	17 214,73
Rybníky	12,43	46,82	59,25

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31. 12. daného roku)

Meziročně vzrostla výměra půdy v EZ zhruba o 5,5 tis. ha, přičemž plochy travních porostů vzrostly o téměř 7 tis. ha. Orná půda po dlouhodobém nárůstu zaznamenala pokles ploch (o 656 ha) a výměra trvalých kultur se zvýšila mírně díky nárůstu ploch sadů o 225 ha. Detailní strukturu užití půdy v EZ ke konci roku 2012 zachycuje Tab. 2.

TAB. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999–2012)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ³⁾	2011	2012
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	35 178	44 906	54 717	59 281	58 625
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	281 596	329 232	369 057	398 061	404 950
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 105	4 331	5 939	7 429	7 693
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671	23 616	21 753	19 937 ²⁾	18 054	18 157	17 215
Celková plocha	110 755	165 699	218 114¹⁾	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536	312 890	341 632	398 406	447 767	482 927	488 483

1) Pro výměru celkové plochy v EZ v roce 2001 existují dva různé oficiální údaje: 218 114 ha a 217 869 ha.

2) Ostatní plochy v roce 2009 zahrnují navíc výměru rybníků (19 890 ha + 47 ha), v ostatních letech jde pouze o ostatní plochy zemědělské půdy.

3) Pro výměry v roce 2010 existují dva různé údaje (448 202 ha a 447 767 ha), zde použity údaje ÚZEI po zpřesnění oficiálních údajů.

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31. 12. daného roku)

TAB. 4 Srovnání struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999, 2003, 2005, 2008, 2011 a 2012

Užití půdy	1999		2003		2005		2008		2011		2012		Meziroční změna
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	2012/11 (%)
Orná půda	13 776	12,44	19 637	7,70	20 766	8,14	35 178	10,30	59 281	12,28	58 625	12,00	-1,11
Trvalé travní porosty	96 044	86,72	231 683	90,86	209 956	82,34	281 596	82,43	398 061	82,43	404 950	82,90	1,73
Trvalé kultury	359	0,32	928	0,36	820	0,32	3 105	0,91	7 429	1,54	7 693	1,57	3,56
Ostatní plochy	576	0,52	2 747	1,08	23 440	9,19	21 753	6,37	18 157	3,76	17 215	3,52	-5,19
Celková plocha	110 755	100	254 995	100	254 982	100	341 632	100	482 927	100	488 483	100	1,15

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Z pohledu užití půdy dlouhodobě dominují v EZ trvalé travní porosty (TTP), v roce 2012 s výměrou přesahující 400 tis. ha (viz Tab. 3). Jejich plocha se však s růstem celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy od roku 2003, kdy byl jejich podíl nejvyšší (90,86 %), již nezvyšuje a na celkové výměře v EZ zůstává okolo 82 % (viz Tab. 4). Plochy orné půdy se i přes mírný pokles drží na 12 % podílu. Od roku 2007 stoupala významně výměra trvalých kultur, což je způsobeno zejména navýšením plateb na tuto produkci, ale také např. posílením know-how jak pěstovat ovoce a víno v kvalitě bio. V roce 2012 vzrostly plochy vinic o 3,5 % a plochy sadů o 3,8 %, plocha chmelnic se zvýšila z 10,6 na 12,3 ha.

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Průměrná velikost ekofarmy dosáhla v roce 2012 výměry 125 ha. Nejčastěji zastoupenou kategorií ekofarem jsou podniky s rozlohou od 10 do 50 ha (37,9 %), která od roku 2006 nahradila kategorii od 100 do 500 ha. V roce 2012 se růst této kategorie zastavil a počet farem poprvé, i přes nárůst ploch, klesl. K největšímu nárůstu počtu farem ve srovnání s rokem 2011 došlo v kategoriích od 50 do 500 ha. Farmy větší než 1 000 ha zaznamenaly mírný pokles. Přesto ČR patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha.

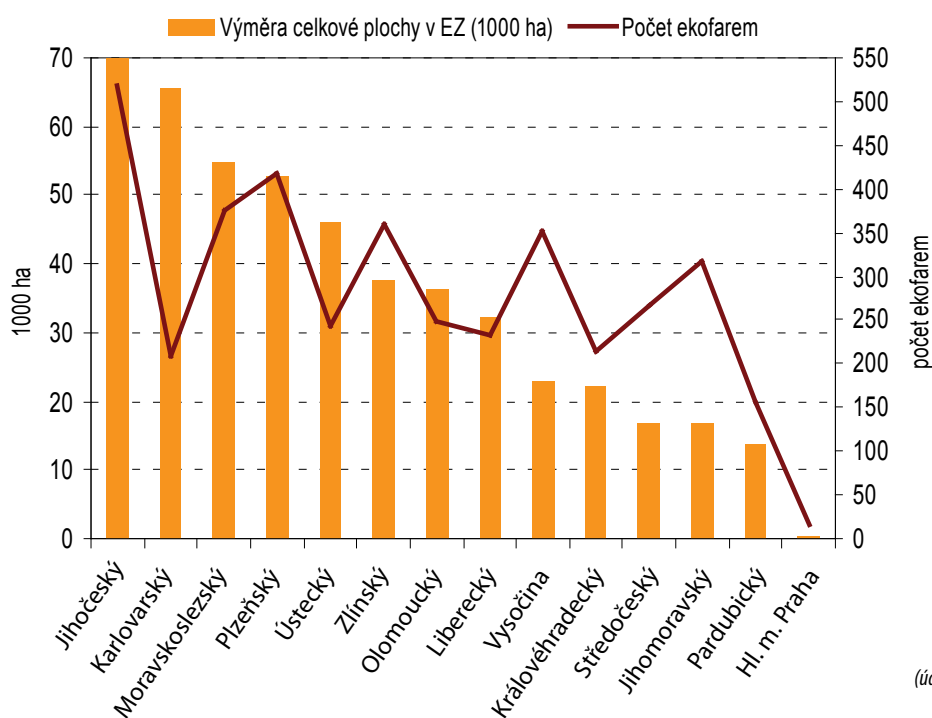
Pohlížíme-li na velikostní strukturu podniků z hlediska výměry ploch, pak jsou dominující kategorií ekofarmy

TAB. 5 Velikostní struktura ekofarem v roce 2011 a 2012

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2011				2012				Meziroční změna 2012/11	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(abs.)	(%)	(abs.)	(%)	(abs.)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	481	12,3	907	0,2	437	11,1	883	0,2	-9,1	-2,7
5 až < 10	469	12,0	3 319	0,7	478	12,2	3 387	0,7	1,9	2,0
10 až < 50	1 493	38,1	37 810	7,8	1 485	37,9	38 232	7,8	-0,5	1,1
50 až < 100	523	13,3	36 993	7,7	548	14,0	39 007	8,0	4,8	5,4
100 až < 500	688	17,6	153 666	31,8	708	18,0	158 800	32,5	2,9	3,3
500 až < 1000	182	4,6	126 554	26,2	187	4,8	130 398	26,7	2,7	3,0
1000 až < 2000	79	2,0	106 524	22,1	76	1,9	102 743	21,0	-3,8	-3,5
2000 a více	5	0,1	17 211	3,6	4	0,1	15 093	3,1	-20,0	-12,3
Celkem	3 920	100,0	482 984	100,0	3 923	100,0	488 543	100,0	0,1	1,2

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

GRAF 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2012

Zdroj: ÚZEI
(údaje vždy k 31.12. daného roku);
zpracoval ÚZEI

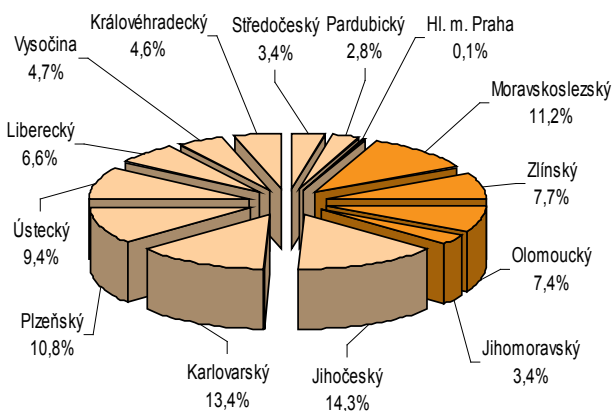
s výměrou od 100 do 500 ha (32,5 %). Již druhým rokem dochází k významnému poklesu počtu ekofarem i jejich ploch v kategorii do 5 ha, což lze vysvětlit změnou podmínek u dotačních investičních opatření, kde byla stanovena podmínka minimální výměry orné půdy pro podání žádosti 5 ha. Trvale klesá také podíl farem s výměrou nad 1 000 ha (z 40 % v 2005 na 24 % v 2012), přesto stále platí, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou TTP.

1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

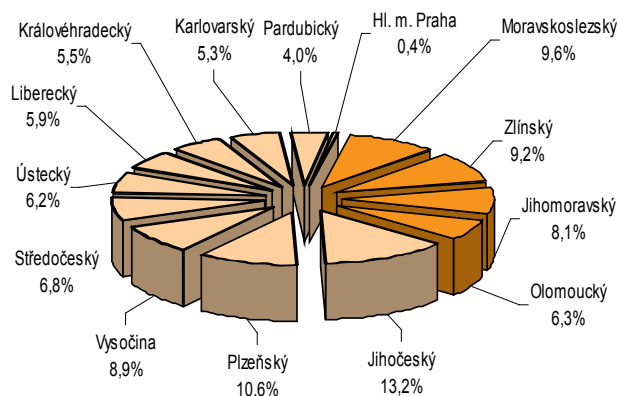
Sledujeme-li počty ekologických podniků a jejich rozmístění v rámci krajů, hlavním rysem je jejich nerovnoměrné rozmístění na území ČR (viz Graf 3). Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti, kde zhruba polovina těchto ploch je dnes obhospodařována ekologicky.

Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nacházejí v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Karlovarského, Moravskoslezského, Plzeňského a Ústeckého kraje (viz Graf 2). V těchto krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ a je zde také dosahována nejvyšší průměrná velikost ekofarem (315 ha v kraji Karlovarském a 189 ha v kraji Ústeckém). Naopak nízké zastoupení ekologických ploch najdeme v kraji Středočeském, Jihomoravském, Pardubickém a Vysočina, kde se nacházejí silné produkční oblasti na orné půdě. Úkolem do budoucna je rozšířit ekologickou produkci i do těchto oblastí a vyvážit podíl obdělávané orné půdy a travních porostů. Argumentem pro tento trend jsou kromě produkce širšího spektra a většího množství bioproduktů i prokázaná pozitivita EZ ve vztahu k ochraně prostředí.

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (519 ekofarem), následovaný v roce 2012 krajem Plzeňským. Více než třetina ekozemědělců hospodářá na

GRAF 3 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2012

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

GRAF 4 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2012

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

TAB. 6 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2012

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ ²⁾		Z toho v přechodném období		Průměrná ekofarma (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	519	70 102,9	14,3	8 799,7	12,6	135
Karlovarský	208	65 523,5	13,4	2 162,4	3,3	315
Moravskoslezský	375	54 916,3	11,2	4 775,4	8,7	146
Plzeňský	417	52 792,1	10,8	10 333,6	19,6	127
Ústecký	244	46 020,4	9,4	3 936,6	8,6	189
Zlínský	359	37 706,0	7,7	2 749,2	7,3	105
Olomoucký	249	36 305,1	7,4	4 034,0	11,1	146
Liberecký	233	32 166,1	6,6	2 148,0	6,7	138
Vysočina	351	22 841,0	4,7	3 863,5	16,9	65
Královéhradecký	214	22 315,3	4,6	2 955,7	13,2	104
Středočeský	266	16 848,1	3,4	4 245,8	25,2	63
Jihomoravský	316	16 711,0	3,4	2 894,5	17,3	53
Pardubický	156	13 869,6	2,8	3 420,4	24,7	89
Hl. m. Praha	16	425,3	0,1	342,5	80,5	27
Celkem	3 923	488 542,6	100,0	56 661,3	11,6	125

1) Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ.

2) Ekologicky obhospodařované plochy byly přiřazeny k jednotlivým krajům dle adresy provozovny ekofarmy, nikoli jejího sídla.

Zdroj: MZe (údaje vždy k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

TAB. 7 Zastoupení ekologických ploch dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2012

Kraj ¹⁾	Celková půda v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z.p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	65 498	4 499	56 524	81	124 025	52,81	8,33	85,10	13,27
Liberecký	32 166	2 158	28 543	309	139 826	23,00	3,31	43,51	21,39
Moravskoslezský	54 914	3 757	49 252	608	274 801	19,98	2,20	57,34	82,86
Zlínský	37 706	4 807	30 675	960	193 633	19,47	3,92	53,77	23,59
Ústecký	46 020	3 273	40 149	544	275 490	16,70	1,80	55,45	4,34
Jihočeský	70 087	6 274	60 487	669	490 527	14,29	2,01	36,99	29,63
Plzeňský	52 787	8 067	42 602	297	379 335	13,92	3,13	39,25	16,55
Olomoucký	36 305	2 005	32 273	776	279 361	13,00	0,97	57,30	19,94
Královéhradecký	22 314	2 051	19 657	228	277 689	8,04	1,07	27,81	5,19
Vysočina	22 837	6 314	15 782	367	409 470	5,58	1,99	19,21	58,00
Pardubický	13 870	1 708	11 854	75	271 564	5,11	0,86	19,48	3,94
Jihomoravský	16 711	9 417	4 878	2 282	426 043	3,92	2,67	16,31	8,53
Středočeský	16 843	4 207	11 949	496	662 489	2,54	0,77	16,76	3,38
Hl. m. Praha	425	89	325	2	20 135	2,11	0,60	37,36	0,29
Celkem	488 483	58 625	404 950	7 693	4 224 388	11,56	1,96	40,84	10,08

1) Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.

Zdroj: MZe, ČÚZK; zpracoval ÚZEI

Moravě s nejsilnějším zastoupením v Moravskoslezském a Zlínském kraji (viz Graf 4).

Z pohledu vývoje došlo meziročně k největšímu nárůstu počtu ekofarem ve dvou krajích, a to v kraji Plzeňském a Jihomoravském. S ohledem na celkový nízký

nárůst ploch v EZ během roku 2012 jde o minimální změny.

Odlišné pořadí dostaneme, pokud seřadíme kraje podle podílu výměry celkové ekologické půdy na celkové zemědělské půdě ČR. V roce 2012 byl celorepublikový průměr

TAB. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2011 a 2012

Typ ekologického podnikatele ¹⁾	Počet subjektů/provozoven		Meziroční změna 2012/11	
	2011	2012	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	3 904/3 920	3 907/3 923	3/3	0,1
Výrobci biopotravin	422/646	448/495	26/-151	6,2
Distributoři bioproduktů a biopotravin	201/226	263/290	62/64	30,8
Výrobci krmiv	29/29	39/39	10/10	34,5
Výrobci osiv	26/27	30/30	4/3	15,4
Ekologičtí včelaři	14/14	14/14	0/0	0,0
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	53/53	78/78	25/25	47,2
Vývozci biopotravin do 3. zemí	9/9	36/36	27/27	300,0
Faremní zpracovatelé	137/138	162/162	25/24	18,2

1) Počet registrovaných subjektů dle jednotlivých typů registrace (jeden subjekt může mít více typů registrace).
Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

TAB. 9 Vývoj a struktura registrovaných subjektů v EZ v roce 2012

Registrované subjekty ¹⁾	Stav ke konci roku 2011	Ukončené registrace v roce 2012	Nové registrace v roce 2012	Stav ke konci roku 2012
Pouze ekozemědělec	3 742	191	162	3 713
Pouze výrobce biopotravin	220	32	19	207
Pouze distributor biopotravin	133	13	37	157
Pouze výrobce krmiv	18	4	4	18
Pouze výrobce osiv	16	4	3	15
Pouze včelař	5	2	1	4
MIX – registrace ve více kategoriích				
Výrobce + ekozemědělec	140	19	28	149
Výrobce + distributor	45	5	18	58
Výrobce + krmiva/osiva	4	0	2	6
Výrobce + včelař	0	0	0	0
Distributor + ekozemědělec	3	0	7	10
Distributor + krmiva/osiva	8	1	7	14
Distributor + včelař	1	1	0	0
Ekozemědělec + krmiva/osiva	4	2	3	5
Ekozemědělec + včelař	5	2	2	5
Ekozemědělec + včelař + osiva/krmiva	0	0	1	1
Výrobce + distributor + ekozemědělec	8	0	12	20
Výrobce + distributor + krmiva/osiva	2	1	1	2
Výrobce + distributor + včelař	1	0	1	2
Výrobce + ekozemědělec + krmiva/osiva	0	0	2	2
Výrobce + ekozemědělec + včelař	2	0	0	2
Celkový počet registrovaných subjektů	4 357	277	310	4 390

1) Uvedené počty registrovaných subjektů jsou bez zohlednění poboček.
Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

(tj. 11,6 %) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem, s 52,8 % vede Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následuje kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský a Ústecký. V produkčních oblastech se zastoupení EZ pohybuje od 2 do 6 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy dominuje opět Karlovarský kraj, kde se nachází v ekologickém režimu přes 8 % ploch orné půdy a téměř 85 % ploch travních porostů. Více jak 50 % ploch TTP v ekologickém režimu mají pak další čtyři kraje – Moravskoslezský, Olomoucký, Ústecký a Zlínský (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nachází v Moravskoslezském kraji (83 %) a Vysočině (58 %). Z pohledu absolutních hodnot je největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (60 487 ha), u orné půdy a trvalých kultur jde o kraj Jihomoravský (9 417 ha a 2 282 ha).

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2012 podíl veškeré půdy v EZ (tj. včetně tzv. ploch ostatních, avšak bez rybníků) na celkové z.p. ČR 11,6 %. Do EZ vstoupilo více než 40 % trvalých travních porostů (luk a pastvin), necelé 2 % orné půdy a téměř 10 % ploch trvalých kultur (resp. cca 14 % sadů, 5 % vinic a 0,1 % chmelnic). Využití půdy v EZ se tedy výrazně liší od struktury užití půdy v zemědělství ČR celkem.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2012 působilo v EZ celkem 4 390 ekologických podnikatelů², což je o 33 subjektů více než v roce 2011 (nárůst o 0,8 %; v roce 2011 nárůst o 10,4 %). Během roku 2012 ukončilo svoji činnost 277 subjektů, přesněji 193 subjektů skutečně ukončilo svoje působení v EZ (77 % tvořili ekozemědělci) a zbylých 84 subjektů změnilo pouze svoji registraci (tzn. přešlo do jiné kategorie). Nově se do EZ registrovalo 310 subjektů, nejčastěji v kategorii

ekozemědělec (67 % nových registrací), a dalších 84 subjektů změnilo svoji původní registraci vstupem do zcela nové kategorie (nejčastěji šlo o přesun ekozemědělce do kategorie výrobce/ekozemědělec, tj. faremních zpracovatelů) (viz Tab. 9).

Hlavní kategorii tvoří registrovaní ekozemědělci. Ke konci roku 2012 bylo registrováno 3 923 ekofarem (resp. 3 907 ekologických podnikatelů), z nichž 194 (zhruba 5 %) bylo navíc registrováno v dalších kategoriích, nejčastěji v kategorii výrobce biopotravin (tj. jedná se o faremní zpracovatele).

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2012 registrováno 448 subjektů (resp. 495 výrobních míst). Nárůst jejich počtu o 6,2 % proti 422 výrobcům v roce 2011 představuje mírné zvýšení ve srovnání s 4,5 % nárůstem během roku 2011 (viz Tab. 9). Růst počtu výrobců je však výrazně nižší než v minulých letech (14 % v roce 2009 a 82 % v roce 2008). Výrazný pokles počtu provozoven u výrobců biopotravin (o 151 míst) byl způsoben zejména omezením činnosti společnosti BILLA, spol. s r.o., která snížila počet registrovaných provozoven z 197 na 20. K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům patří zpracování masa a výroba masných výrobků. Od roku 2010 se pak před stagnující výrobou pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků dostalo zpracování mléka a mléčných výrobků a zpracování ovoce a zeleniny. V posledních letech výrazně vzrostl počet registrovaných výrobců vína (75 subjektů v roce 2012).

V průběhu roku 2012 rostl také počet distributorů, kterých bylo ke konci roku registrováno 263 (resp. 290 provozoven), což představuje meziroční nárůst o 30,8 % a určité oživení ve srovnání se 17 % nárůstem v roce 2011. Jedná se o největší nárůst od roku 2008. Je třeba ale zmínit, že v obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej, kteří se však dle zákona o EZ od roku 2006 nemusí registrovat³.

2 Počet všech ekologických subjektů s jednou či více aktivními registracemi.

3 Registrace není vyžadována u prodejců, kteří pouze prodávají biopotravinu konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení.

2 Další informace o ekologických farmách

Kromě základních údajů o EZ k 31. 12. daného roku jsou dále dostupné výstupy statistických šetření EZ prováděných ÚZEI. Zjišťovány jsou informace týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek, stanovení potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě a rozsahu přímého prodeje z ekofarem. Tyto informace jsou zjišťovány většinou zpětně, vztahují se tedy k roku 2011.

2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2012)

Z celkového počtu 3 907 respondentů uvedlo 395 ekofarem (tj. 10,1 %), že provozovalo v roce 2012 souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Podobný podíl byl dosažen i v předchozích čtyřech letech.

Z uvedených 395 ekofarem mělo souběh v rostlinné výrobě 344 podniků (87%), přičemž většina z nich (69 %, 237 ekofarem) realizovala souběh pouze v RV. Souběh

v živočišné výrobě uvedlo 158 ekofarem, z toho souběh pouze v ŽV mělo 51 ekofarem. Jinými slovy, 107 ekofarem (tj. 27 %), stejně jako v roce 2011, provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak živočišnou výrobu. Meziročně došlo k poklesu počtu ekofarem se souběhem v RV tak s konvenčním chovem zvířat.

V rámci rostlinné výroby jsou ponechávány v konvenci zejména plochy orné půdy, minimálně pak travní porosty či trvalé kultury. V konvenčním chovu zvířat šlo stejně jako v předchozích letech nejčastěji o chov skotu s nadpolovičním podílem chovu dojníc, následoval chov prasat a koní. Ostatní kategorie, jako ovce, kozy, drůbež nebo králíci, se vyskytovaly méně často.

2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2011)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce, ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 3 907 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2011 se ziskem téměř 92 % farem (3 584 subjektů), 5,5 % realizovalo ztrátu a zbylých 2,7 % (107 subjektů) údaj neuvvedlo, nejčastěji z důvodu, že v daném roce neexistovaly (jedná se o nově začínající zemědělce). Proti roku 2010 došlo k poklesu ztrátových podniků a jejich podíl se vrátil k nižším hodnotám z roku 2009. Avšak výsledek byl lepší než v letech 2008 a 2007, kdy podíl ztrátových podniků dosahoval podílu 19 %, resp. 11 %.

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2011), zůstává 3 750 ekofarem, z nichž 94,3 % uvedlo, že v roce 2011 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 5,5 % ekofarem (tj. 207 subjektů).

TAB. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2010 a 2011

Počet pracovníků na ekofarmách	2010		2011		Meziroční změna 2011/10
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 682	73,3	8 828	69,7	1,7
z toho rodinných členů	2 744	31,6	3 015	34,1	9,9
Pracovníci na částečný úvazek	1 183	10,0	1 432	11,3	21,0
z toho rodinných členů	870	73,5	929	64,9	6,8
Sezónní a příležitostní pracovníci	1 973	16,7	2 405	19,0	21,9
z toho rodinných členů	317	16,1	383	15,9	20,8
Pracovníci celkem	11 838	100,0	12 665	100,0	7,0
z toho rodinných členů	3 931	33,2	4 327	34,2	10,1
Přepočten na AWU ¹⁾	9 331	x	9 590	x	2,8
Počet farem	3 431	x	3 750	x	9,3
AWU/ekofarma	2,72	x	2,56	x	-6,0
AWU/100 ha z.p.	2,08	x	1,99	x	-4,6
100 ha z.p./AWU	48	x	50	x	4,8

1) AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.
Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2011 a 2012

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty největší (rozpětí od 0,03 ha až po 1 217 ha) a také různé typy ekofarem. Z podrobnější analýzy však vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patří ve větším poměru ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur, kdy ztrátu vykázalo přibližně 10 % zemědělců (nejvíce ekosadařů). Vyšší podíl ztrátových podniků nastal při hospodaření čistě na OP (10 % podíl) a podobná situace pokračuje u podniků hospodařících na OP v kombinaci s TK. Všechny sledované kombinace však zaznamenaly meziročně zlepšení, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl opět u farem se všemi základními typy užití půdy.

2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2011)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2011 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 3 750 subjektů).

V roce 2011 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 12 665 osob (tj. o téměř 7 % více než v 2010), z toho 70 % na plný úvazek, 11 % na částečný úvazek a 19 % tvořili sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků byla třetina rodinných příslušníků (4 327 osob), z nichž 70 % pracovalo na plný úvazek a 21 % na částečný úvazek (viz Tab. 10).

Struktura popsaná výše je téměř totožná se situací v předchozích letech. Meziročně se pouze zvýšil podíl sezónních pracovníků na úkor pracovníků na plný úvazek, přičemž najímání byli zejména cizí pracovníci mimo rodinu. Dlouhodobě vzrůstá podíl zaměstnaných rodinných členů (z 28,9 % v roce 2007 na 35,6 % v roce 2011), přičemž jejich největší nárůsty jsou v kategorii pracovníků na plný úvazek.

Celkově počet pracovních sil v roce 2011, v přepočtu na plně zaměstnané⁴, činil 9 590 pracovníků, což je nárůst necelé 3 % z počtu 9 331 pracovníků v roce 2010 a jedná se o významné zpomalení ve srovnání s vývojem v uplynulých letech. Důvodem je stagnace celého sektoru a vyčkávání na nové podmínky politiky pro EZ po roce 2014. Vzhledem k tomu, že počet ekofarem rostl mírně rychleji než počet AWU v EZ (nárůst o 9,3), poklesl opět mírně údaj o průměrném počtu pracovníků na jednu ekofarmu z původních 2,72 na 2,56 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 4,76 pracovníka na zemědělský podnik (dle AGC 2010).

Z pohledu zaměstnanosti vychází EZ taktéž hůře při srovnání počtu pracovníků připadajících na 100 ha z.p. s hodnotou 1,8 proti 3,12 (údaj AGC 2010) pracovníků v zemědělství jako celku. Jinými slovy, na jednoho pracovníka v EZ v roce 2011 připadalo v průměru 50 ha z.p.,

⁴ Pro přepočtení na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

TAB. 11 Počet ekofarem prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008–2011)

Položka	2008		2009		2010		2011		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	2 739	100,0	3 560	100,0	4 024	100,0	3 907	100,0	-2,9
Ekofarmy, které mohou prodávat již bio	930	34,0	1 409	39,6	2 027	50,4	2 332	59,7	15,0
Ekofarmy, které skutečně prodávaly bio ze dvora	136	14,6*	80	5,7*	107	5,3*	154	6,6*	43,9

* relativní podíl na počtu ekofarem, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty
Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2009, 2010, 2011 a 2012

zatímco v zemědělství celkem to bylo jen 32 ha z.p. Z dlouhodobého vývoje je však patrný růst zaměstnanosti v EZ, což je dáno každoročním zvyšováním počtu pracovníků na 100 ha z.p. z původních 1,32 AWU v roce 2007 na téměř 2 AWU v roce 2011.

Nižší počet pracovníků na 100 ha z.p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarem (např. u ekofarem s výměrou do 100 ha z. p. připadá na 1 pracovníka jen 20 ha, u ekofarem s výměrou mezi 100 až 500 ha z. p. jde již o 60 ha a při výměře nad 500 ha z. p. jde o 70 ha na 1 pracovníka). Podobný vliv má typ kultury, kdy nejnižší potřeba pracovníků je u ekofarem s převahou TTP (2,5 AWU na 100 ha z.p. neboli zhruba 40 ha na 1 pracovníka), zatímco na OP připadá v průměru na 1 pracovníka 15 ha (6,7 AWU/100 z.p.) a u TK dokonce jen 2,5 ha na 1 pracovníka (38 AWU/100 ha z.p.). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází dále také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

2.4 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2011)

Přímý prodej z ekofarem zahrnuje zejména prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 2 332 ekofarem, které mohly v roce 2011 již realizovat prodej svých bioproduktů s certifikátem, jich pouze 154 uvedlo, že prodává své bioprodukty přímo na farmě (tj. necelých 7 %). Tento podíl je pravděpodobně vyšší, jelikož nejsou zahrnuty ekofarmy, které sice prodej ze dvora realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

Význam přímého prodeje, měřený jeho podílem na celkovém obratu ekofarem, se po zlepšení v roce 2009 (kdy ¼ ekofarem ocenily přínos prodeje ze dvora nad 10 % jejich celkového obratu) a po zhoršení v roce 2010 jen mírně zlepšil. Ubylo ekofarem, u kterých přímý prodej ze dvora nepředstavuje významný přínos pro ekonomiku podniku (36 % ekofarem ocenilo prodej ze dvora pod 10 % podílem). Na druhou stranu opět mírně vzrostl podíl ekofarem specializujících se na prodej ze dvora (27 % ekofarem s podílem nad 50 % faremního obratu; viz Tab. 12).

TAB. 12 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008–2011)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil		
	<10 %	10–50 %	51 a více %
2008	53 % farem	31 % farem	16 % farem
2009	25 % farem	51 % farem	24 % farem
2010	40 % farem	34 % farem	26 % farem
2011	36 % farem	37 % farem	27 % farem

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2009, 2010, 2011 a 2012

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin zůstává, podobně jako v předchozích dvou letech, vyrovnaná struktura faremního prodeje, kdy se zhruba polovina ekofarem specializuje na prodej živočišných bioproduktů a polovina na prodej produktů rostlinných. Zhruba 10 % ekofarem nabízí živočišnou i rostlinnou produkci. Z živočišných bioproduktů, pokud pomineme prodej živých zvířat (nejčastěji jehňat), se jednalo zejména o prodej masa (19 ekofarem, nejčastěji maso hovězí), mléka (16 ekofarem), mléčných výrobků (21 ekofarem, kozí a ovčí sýr) a vajec (5 ekofarem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej brambor (26 ekofarem), zeleniny (17 ekofarem, nejčastěji prodej mrkve a cibule) a ovoce (16 ekofarem, zejména prodej jablek a dále zpracovaného ovoce). Čtyři ekofarmy nabízely bylinky a pět ekofarem biovíno. U komodity vína se očekává výrazný nárůst prodeje v příštích dvou letech s ohledem na vysoký počet pěstitelů vinné révy v EZ.

3 Struktura produkce na ekologických farmách

Sběr údajů o rostlinné a živočišné produkci na ekofarmách provádí ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Detailní údaje jsou zjišťovány v průběhu daného roku, proto se liší od základních statistických údajů prezentujících stav EZ k 31. 12. 2012.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem v roce 2012 obhospodařováno celkem 468 670 ha, z nichž 12,6 % zaujímá orná půda (tj. 59 240 ha, z toho je 26 % v přechodném období), 85,8 % TTP (tj. 401 867 ha, z toho cca 12 % v přechodném období) a zbylé 1,6 % připadají na trvalé kultury (tj. 7 563 ha, z toho 44 % v přechodném období) (viz Tab. 13).

Hlavními plodinami na orné půdě jsou obiloviny (46 % podíl) a píce (39 % podíl). V roce 2012 plocha obilovin po třech letech stagnace vzrostla o 12,6 %, zatímco plocha pícnin poprvé o 8,7 % klesla, a tím se obiloviny staly opět plodinou zabírající největší část OP v EZ. Z obilovin se nejčastěji pěstuje, stejně jako v předešlých letech, pšenice a oves, které společně zabíraly cca 50 % celkové plochy obilovin v EZ (resp. téměř 60 % po zahrnutí špaldy). S podílem ploch nad 10 % následují tritikále a ječmen. V rámci pícnin dominují v EZ jednoznačně víceleté pícniny (88 % podíl), což se liší od konvence, kde s 60 % podílem převládají jednoleté pícniny, a to výhradně kukuřice na zeleno.

Rovněž 4 % plochy OP zabírají luskoviny na zrno, jejichž plocha vzrostla o 28 % proti roku 2011. Mezi luskovinami

trvale dominuje pěstování hrachu setého (37 % podíl). Všechny ostatní plodiny na OP svoji výměru proti roku 2011 snížily, nejvíce poklesly plochy zeleniny (o 38 %; což bylo způsobeno pokračujícím přesunem dýní olejních do olejnin v rámci technických plodin) a pak plochy osiv a sady (o 32 %). Plochy technických plodin poklesly o 8 % (tj. 6,6 % podíl na OP). Důvodem bylo snížení výměry olejnin, které i přes významný nárůst ploch ostatních olejnin (tj. zejména dýní olejních) zaznamenaly 14 % pokles výměry, a to v důsledku významného snížení pěstování řepky, hořčice i slunečnice. Podíl ploch olejnin se v rámci technických plodin snížil na 50 % a naopak na 40 % vzrostl podíl ploch léčivých, aromatických a kořeninových rostlin (LAKR). Pěstování zeleniny a okopanin zůstává trvale na nízké úrovni. Zelenina se pěstuje na 0,8 % orné půdy, většinu plochy zabírá zelenina plodová, a to pěstování dýní (z celkové plochy 460 ha zeleniny tvoří dýně téměř 76 %). Okopaniny zabírají pouze 0,5 % orné půdy a jedná se převážně o pěstování brambor (85 % plochy okopanin). V rámci TTP byly v roce 2012 rozlišovány pouze louky a pastviny, jejichž plocha mírně (o 2 %) vzrostla, zejména plocha pastviny a byl zachován jejich poměr 40:60.

Plocha TK meziročně vzrostla o 3,6 % a je tvořena převážně ovocnými sady (88 % jejich celkové plochy), 11,5 % pokrývají vinice a plocha chmelnic je zatím zanedbatelná. Z ovocných dřevin dominují jednoznačně jabloně s 35 % podílem. Následují švestky (21 % ploch) a třešně/višně a meruňky shodně s podílem okolo 10 %.

Objem ekologické produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2012 dosáhl 1 119 tis.

TAB. 13 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2012

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Orná půda celkem	1 165	15 159,55	44 080,66	59 240,21	131 328,69	n.a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	591	6 155,39	21 288,84	27 444,23	58 975,35	2,77
Z toho: Pšenice obecná	244	1 822,79	5 169,90	6 992,69	15 384,15	2,98
Špalda	72	125,50	2 222,38	2 347,88	6 045,34	2,72
Žito	68	305,46	1 867,95	2 173,41	5 146,09	2,75
Ječmen	191	1 150,82	2 079,24	3 230,06	5 312,19	2,55
Oves	349	1 235,21	5 200,48	6 435,69	13 514,96	2,60
Třitikále	149	704,61	2 944,65	3 649,26	8 490,48	2,88
Kukuřice na zrno	12	463,13	456,18	919,31	2 725,22	5,97
Pohanka	51	118,71	993,69	1 112,40	1 539,10	1,55
Luskoviny na zrno celkem	94	449,05	1 919,61	2 368,66	3 904,86	2,03
Z toho: Hrách	46	245,37	638,03	883,40	1 293,79	2,03
Bob	12	55,62	350,85	406,47	763,10	2,18
Lupina	12	66,49	148,34	214,83	253,50	1,71
Sója	5	55,84	245,45	301,29	502,00	2,05
Pelouška	23	15,07	323,11	338,18	688,00	2,13
Okopaniny celkem	228	36,88	233,21	270,09	3 837,69	16,46
Z toho: Brambory	219	35,29	194,61	229,90	3 276,99	16,84
Technické plodiny celkem	120	1 145,03	2 759,01	3 904,04	1 707,21	0,62
Olejniný	51	439,10	1 546,59	1 985,69	721,98	0,47
Z toho: Slunečnice	5	1,50	49,22	50,72	46,09	0,94
Sója	1	0,00	38,97	38,97	58,00	1,49
Řepka a řepice	3	317,23	9,28	326,51	17,00	1,83
Len (setý olejný)	2	0,00	4,91	4,91	5,50	1,12
Mák	7	0,01	4,81	4,82	5,69	1,18
Hořčice	23	109,25	357,09	466,34	253,20	0,71
Ostatní olejiný	16	11,11	1 082,31	1 093,42	336,50	0,31
Textilní plodiny	0	0,00	0,00	0,00	0,00	n.a.
LAKR	68	500,89	1 080,97	1 581,86	891,20	0,82
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	123	46,36	413,82	460,18	1 281,26	3,10
Košťaloviny/brukvovité	49	3,23	7,82	11,05	70,88	9,06
Z toho: Květák a brokolice	16	1,10	0,76	1,86	6,42	8,45
Kapusta	16	0,20	1,30	1,50	9,69	7,45
Hlávkové zelí	39	1,48	4,88	6,36	50,76	10,40
Listová/stonková zelenina	43	1,51	6,00	7,51	15,01	2,50
Z toho: Celer řapíkatý	5	1,10	0,19	1,29	0,40	2,11
Pór	19	0,10	1,12	1,22	2,70	2,42
Salát	35	0,11	2,58	2,69	7,95	3,08
Špenát	10	0,00	0,77	0,77	1,30	1,69
Ostatní listová zelenina	17	0,20	1,34	1,54	2,66	1,98
Plodová zelenina	90	35,00	335,21	370,21	972,06	2,90
Z toho: Rajče	36	1,45	3,91	5,36	18,99	4,86
Paprika	25	1,10	1,31	2,41	4,86	3,71
Okurek	32	0,27	2,65	2,92	11,92	4,49
Dýně	71	31,96	320,26	352,22	908,94	2,84

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Kořenová a hlízková zelenina	95	5,69	54,15	59,84	208,29	3,85
Z toho: Mrkev	69	0,94	33,91	34,85	143,00	4,22
Petržel	39	0,15	3,67	3,82	11,56	3,15
Česnek	47	0,30	6,49	6,79	14,85	2,29
Cibule a šalotka	60	4,25	7,51	11,77	26,50	3,53
Luskoviny	30	0,00	4,38	4,38	4,17	0,95
Jahody	35	0,36	5,46	5,82	9,19	1,68
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	823	6 642,32	16 630,06	23 272,38	61 554,10	3,70
Jednoleté pícniny – v seně	77	761,37	2 150,30	2 911,67	7 470,53	3,47
Kukuřice na zeleno (na siláž)	9	529,43	326,93	856,36	1 200,00	3,67
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	71	231,94	1 823,37	2 055,31	6 270,53	3,44
Víceleté pícniny – v seně	788	5 880,95	14 479,76	20 360,71	54 083,57	3,74
Další plodiny na orné půdě	13	137,95	156,54	294,49	68,22	0,44
Půda ladem (součást osevního postupu)	89	546,57	679,57	1 226,14	0,00	n.a.
TTP celkem (píce v seně)	2 739	47 557,27	354 309,47	401 866,74	982 315,59	2,77
Trvalé kultury celkem	471	3 293,36	4 269,21	7 562,57	5 369,65	1,39
Ovocné sady	404	3 007,12	3 666,73	6 673,85	3 627,21	1,11
Jabloně	315	831,19	1 525,56	2 356,75	1 955,05	1,55
Hrušně	198	145,28	324,11	469,39	408,97	1,40
Meruňky	71	465,98	238,86	704,84	432,43	1,82
Nektarinky	5	0,23	0,19	0,42	0,38	2,00
Broskvoň	36	83,54	27,02	110,56	44,23	2,20
Třešně/višně	184	303,99	419,38	723,37	165,23	0,45
Švestky	265	824,20	569,08	1 393,28	236,74	0,46
Ostatní ovoce	39	42,08	117,12	159,20	135,29	1,19
Ořechy	91	124,78	45,61	170,39	30,40	0,73
Bobuloviny	42	185,85	399,81	585,66	218,50	0,55
Vinice	63	278,94	591,00	869,94	1 738,04	2,95
Chmelnice	2	3,99	6,58	10,57	4,40	0,67

1) Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012; data od 3 907 subjektů

tun (nárůst o cca 185 tis. tun, tj. 20 % proti 2011), z toho však produkce píce (přepočtená na seno) tvořila 93 % (tj. 982,3 tis. tun z TTP a dalších 61,6 tis. tun z pícnin na orné půdě). Celková produkce z orné půdy činila 131 329 tun (12 % podíl), z nich cca 45 % tvořily obiloviny (tj. 59 tis. tun) a 47 % pícniny na orné půdě (objem v seně). U obilovin dosahují největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (tvoří 50 % celkové produkce obilovin, resp. až 60 % při zahrnutí špaldy). V roce 2012 byl u většiny obilovin (s výjimkou ovsu, prosa a kukuřice na zrno) zaznamenán nižší hektarový výnos. Významné snížení hektarového výnosu (o 33 %) pokračovalo u olejnin, a to jak z důvodu zařazení dýní olejních s výnosem pod 0,5 t/ha, tak snížení výnosu u většiny olejnin, zejména pak slunečnice. Výjimku tvoří mák, kdy byl u řady podniků dosahován vyšší výnos, než je konvenční průměr. Objem produkce zeleniny dosáhl 1 281 tun (pokles o 43 % z 2 258 tun v roce 2011). Pokles je způsoben snížením produkce u kořenové zeleniny, resp.

TAB. 14 Plochy a produkce v EZ v letech 2011 a 2012 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí ČR v roce 2012

Plodiny	2011		2012		Struk-tura plodin (%) 2012	Meziroční změna		2012 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce (%)	výnosu (%)	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hek-tarový výnos (t/ha)	ploše	produkci	ha celkem
Obiloviny	24 381,61	49 405	27 444,23	58 975	46,33	19,37	-1,22	1 454 435	6 595 493	4,53	1,89	0,89	61,09
Pšenice	7 492,81	14 104	7 216,29	15 677	26,29	11,16	-1,98	815 381	3 518 896	4,32	0,89	0,45	69,22
Špalda	2 158,36	5 638	2 347,88	6 045	8,56	7,22	-1,07	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
Ječmen	3 324,17	5 771	3 230,06	5 312	11,77	-7,95	-2,86	382 330	1 616 467	4,23	0,84	0,33	60,43
Žito	1 426,96	4 007	2 173,41	5 146	7,92	28,43	-11,33	30 557	146 962	4,81	7,11	3,50	57,28
Oves	4 873,55	8 636	6 435,69	13 515	23,45	56,50	7,52	50 770	171 976	3,39	12,68	7,86	76,72
Tritikále	3 074,71	6 707	3 649,26	8 490	13,30	26,59	-4,65	44 200	190 370	4,31	8,26	4,46	66,94
Kukuřice na zrno	739,24	2 610	919,31	2 725	3,35	4,41	17,72	119 333	928 147	7,78	0,77	0,29	76,81
Luskoviny na zrno	1 845,01	2 630	2 368,66	3 905	4,00	48,47	2,16	20 177	39 144	1,94	11,74	9,98	104,85
Hrách	593,95	734	883,40	1 294	37,30	76,27	-10,22	15 068	30 710	2,04	5,86	4,21	99,49
Okopaniny	288,58	3 817	270,09	3 838	0,46	0,54	-6,06	85 749	4 562 107	53,20	0,31	0,08	30,93
Brambory	280,72	3 723	229,90	3 277	85,12	-11,98	-3,70	23 652	661 795	27,98	0,97	0,50	60,18
Technické plodiny	4 244,58	1 211	3 904,04	1 707	6,59	40,97	-10,16	479 712	1 242 459	2,59	0,81	0,14	23,89
Olejniný	2 319,31	594	1 985,69	722	50,86	21,55	-32,60	470 819	1 210 710	2,57	0,42	0,06	18,15
Řepka	773,22	0	326,51	17	16,44	n.a	n.a	401 319	1 109 137	2,76	0,08	0,00	66,28
Hořčice	711,43	199	466,34	253	23,49	27,24	-16,02	16 949	15 466	0,91	2,75	1,64	77,70
LAKR	1 449,00	538	1 581,86	891,20	40,52	65,65	25,51	7 226	6 097	0,84	21,89	14,62	97,70
Zelenina	744,28	2 258	460,18	1 281	0,78	-43,26	-8,55	8 340	169 442	20,32	5,52	0,76	15,24
Pícniny	25 487,68	53 178	23 272,38	61 554	39,28	15,75	-5,50	426 714	2 948 427	6,91	5,45	2,09	53,57

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2011 a 2012, Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; zpracoval ÚZEI

mrkve a cibule jako hlavních druhů, kdy nepřízeň počasí způsobila téměř nulovou úrodu u hlavních pěstitelů. Z tohoto důvodu hlavní podíl na objemu produkce zeleniny tvoří zelenina plodová (76 %) resp. dýně (71 %) a pouze 16 % tvoří zelenina kořenová.

Celková produkce u TK dosáhla 5 369 tun (meziroční pokles o 12 %), z toho 68 % připadá na ovocné sady a 32 % na vinice, jejichž podíl každoročně vzrůstá. V kategorii ovocných sadů dosahují největší objem produkce jabloně (54 % podíl), následují meruňky a hrušně (cca 11 % podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů opět zhruba o třetinu meziročně poklesl na 1,11 t/ha. Stejně jako v minulém roce je důvodem jednak nižší produkce u nových výsadeb (nástup plodnosti) a dále vliv počasí, kdy mrazy zničily velkou plochu tentokrát peckovin, jabloní a vlašských ořechů. Naopak příznivý rok byl z pohledu bobulovin s výjimkou malin. Mírně také klesl hektarový výnos u vinic.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyšší a rostoucí podíl luskoviny na zrno (11,7 % v 2012; viz Tab. 14). Vyšší než 5 % podíl si udržuje zelenina a dále pícniny na OP. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR zůstává nadále pod 2 %, avšak u ova, tritikále a žita se podíl pohyboval mezi 7,1 až 12,7 % jejich

celkové osevní plochy v roce 2012. V rámci technických plodin dosahují významného podílu ploch v EZ také LAKR (21,9 % na jejich celkové výměře). Dle statistické klasifikace spadá LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny) do podkategorie technických plodin.

Luskoviny na zrno také drží s téměř 10 % podílem prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR. Navíc dosahují i zajímavých hektarových výnosů, v roce 2012 dokonce nad úroveň konvenčního průměru. Produkce bioobilovin tvoří 0,9 % jejich celkové sklizně, pícniny cca 2 % a zelenina necelé 1 %. Pokud srovnáme jednotlivé plodiny, pak vyšší než 5 % podíl na jejich celkové sklizni dosahuje dlouhodobě oves (7,9 %) a dále LAKR (14,6 %), přičemž 5 % podílu se blíží i tritikále a hrách. Z pohledu hektarového výnosu se výnosy obilovin pohybují na úrovni 60–75 % konvenčního výnosu, brambory okolo 60 %, olejiný – hořčice a řepka 65 resp. 80 % a pícniny k 55 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je velmi obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně vzrostl o 16 %, přičemž tento absolutní nárůst byl způsoben především růstem produkce obilovin (o 19 %), zejména ova a dále pícnin na OP (o 16 %). Plocha orné půdy meziročně vzrostla pouze o necelé 1 %, avšak plocha po konverzi

a plně již v ekologickém režimu se zvýšila o 22 %. Celková plocha TTP vzrostla o necelé 2 % a TK o 3,6 %.

Z regionálního pohledu se největší rozloha ekologicky obhospodařované orné půdy nachází v kraji Jihomoravském, následovaném krajem Plzeňským, Jihočeským a Vysočinou (společně 51 % celkové OP v EZ). Současně se v Jihomoravském kraji nachází téměř 30 % TK z jejich celkové výměry v EZ. Následuje kraj Zlínský s 12,5 % podílem ekosadů. Nejvíce ploch ekologických TTP má stejně jako v předchozích letech kraj Jihočeský, Karlovarský a Moravskoslezský (společně 41 % všech TTP v EZ)

3.2 Živočišná výroba a produkce

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2012 nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat o 13 % a na ekofarmách bylo chováno okolo 344 tis. kusů zvířat⁵, což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 163 tis. DJ⁶. Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (s mírně nižším 86,6 % podílem na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí s 8,6 % podílem (viz Tab. 15).

Počty chovaných zvířat u většiny kategorií meziročně vzrostly s výjimkou chovu prasat a včel, kdy tyto kategorie již třetím rokem zaznamenaly pokles. Stavby prasat, i přes

zvýšení počtu chovatelů (z 19 na 22), klesly meziročně o téměř 10 % na 1 586 kusů (v roce 2009 byl stav 1 990 kusů). O dalších 20 % poklesly počty včelstev, přičemž pokles o třetinu nastal již v roce 2010 i 2011. Již tradičně pokračoval nárůst stavu skotu (o 12,8 %), přičemž nejrychleji rostla kategorie ostatní skot nad 2 roky a mladý skot do 1 roku. O další čtvrtinu se navýšil také počet dojnic (7 080 ks), přesto poměr dojnic na celkovém stavu skotu v EZ výrazně zaostává za celorepublikovým poměrem (3,6 % v EZ oproti celkovým 27,6 %). Nárůst počtu chovaných ovcí (o 17,2 %) byl stejně jako v předchozích letech způsoben zejména růstem počtu chovatelů (nově 862 oproti 655 v roce 2011, resp. 444 v roce 2010). U chovu koz je situace dlouhodobě stabilní a třetím rokem byl dosažen 20 % nárůst. Podobný nárůst byl zaznamenán také u chovu koní. Hlavním důvodem zvyšování stavů obou kategorií je opět nárůst počtu chovatelů.

5 Tento údaj představuje stav základních kategorií ekologicky chovaných hospodářských zvířat na ekofarmách (tj. bez započítání chovu včel, ryb a ostatních zvířat).

6 DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z nařízení Komise (ES) č. 1974/2006.

TAB. 15 Počet zvířat na ekologických farmách v roce 2011 a 2012

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2012/11 (%)
	2012	2011	2012	
Koně	609	4 903	5 835	19,01
Skot	1 732	174 644	196 911	12,75
Skot do 1 roku	1 463	45 706	55 689	21,84
Skot mezi 1. a 2. rokem	1 295	30 592	28 030	-8,37
Skot nad 2 roky	1 687	98 346	113 192	15,10
<i>Z toho: dojnice</i>	<i>105</i>	<i>5 686</i>	<i>7 080</i>	<i>24,52</i>
<i>KBTPM</i>	<i>1 586</i>	<i>79 298</i>	<i>88 949</i>	<i>12,17</i>
Ovce	862	79 657	93 375	17,22
Kozy	278	6 317	7 620	20,63
Prasata	22	1 748	1 586	-9,27
Drůbež	57	37 348	38 566	3,26
<i>Z toho: Brojleři</i>	<i>10</i>	<i>22 793</i>	<i>23 039</i>	<i>1,08</i>
<i>Nosnice</i>	<i>42</i>	<i>13 432</i>	<i>13 538</i>	<i>0,79</i>
Králíci	5	207	329	58,94
Včely (počet rojů)	4	551	448	-18,69
Ostatní zvířata ²⁾	48	210	157	-25,24
Ryby	3	1 256	2 147	70,94

1) Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. B10 zvířata na ekofarmě po přechodném období.

2) Kategorie ostatní zvířata zahrnovala v roce 2011: 86 poníků, 35 oslů, 89 bizonů; v roce 2012: 101 poníků, 45 oslů a 11 bizonů.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2011 a 2012

TAB. 16 Živočišná produkce na ekologických farmách v roce 2011 a 2012

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Živočišná produkce z ekologických chovů		Meziroční změna 2012/11 (%)
		2012	2011	2012	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 499	7 536,74	9 268,18	22,97
<i>Hovězí – maso</i>	<i>1 000 kg</i>	<i>1 248</i>	<i>4 132,04</i>	<i>5 030,26</i>	<i>21,74</i>
<i>Hovězí – zástav</i>	<i>1 000 kg</i>	<i>1 167</i>	<i>3 404,70</i>	<i>4 237,92</i>	<i>24,47</i>
Skopové/jehněčí	1 000 kg	739	466,65	528,67	13,29
<i>Skopové/jehněčí – maso</i>	<i>1 000 kg</i>	<i>617</i>	<i>352,39</i>	<i>402,88</i>	<i>14,33</i>
<i>Skopové/jehněčí – zástav</i>	<i>1 000 kg</i>	<i>370</i>	<i>114,26</i>	<i>125,79</i>	<i>10,09</i>
Kozí	1 000 kg	132	18,20	15,91	-12,58
Vepřové	1 000 kg	19	144,62	123,14	-14,85
Drůbeží	1 000 kg	27	123,15	160,85	30,62
Králičí	1 000 kg	3	0,26	0,58	124,81
Další maso ¹⁾	1 000 kg	2	0,66	0,90	36,36
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	95	26 853,55	30 679,81	14,25
– ovčí	1 000 l	13	94,73	119,20	25,83
– kozí	1 000 l	44	439,80	250,25	-43,10
Upravené mléko – kravské	1 000 l	5	n.d.	830,30	n.d.
– ovčí	1 000 l	1	n.d.	2,21	n.d.
– kozí	1 000 l	2	n.d.	2,00	n.d.
Sýr – kravský	1 000 kg	6	5,49	9,96	81,64
– ovčí	1 000 kg	11	7,36	8,91	21,06
– kozí	1 000 kg	14	51,95	44,99	-13,39
Další mléčná produkce:					
Jogurt	1 000 kg	8	53,98	82,58	52,99
Tvaroh	1 000 kg	8	2,05	5,05	146,34
Máslo	1 000 kg	2	0,10	0,70	600,00
Smetana	1 000 l	1	0,00	3,30	n.a.
Syrovátka	1 000 l	3	8,00	33,70	321,25
Vejce	1 000 kg	39	172,36	190,03	10,25
Med	1 000 kg	3	15,59	15,50	-0,58

1) V rámci kategorie „Další maso“ se v roce 2011 jedná o produkci bizonů a v roce 2012 o produkci ryb.
Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2011 a 2012

V rámci chovu drůbeže nebyl meziroční růst stavů významný (o 3,3 %), avšak na rozdíl od roku 2011 stagnovaly stavy brojlerů a naopak vzrostly stavy ostatní drůbeže, která zahrnuje krůty, kachny a husy (o 77 %, tj. zpět na úroveň roku 2010)⁷. Stavy nosnic třetím rokem stagnovaly na 13,5 tis. kusech, a to i přes nárůst chovatelů na celkových 42 podniků.

Při srovnání celkového počtu hospodářských zvířat v ČR zaujímá chov bioskotu na celkových stavech 14,6 %, z toho podíl dojníc na jejich celkovém počtu dosahuje zatím

jen 1,9 %. Největší oblibě se u ekozemědělců těší chov ovcí a koz, kdy ekologicky je již chováno 42,3 % ovcí a 32,3 % koz. Zhruba 18 % koní je zařazeno v režimu EZ. I přes nárůst počtu ekologicky chované drůbeže je její podíl na celkových počtech zanedbatelný (0,2 %) a stejně tak podíl prasat, který se dlouhodobě pohybuje kolem 0,1 %.

Při zahrnutí všech zvířat chovaných na ekofarmách (tj. včetně zvířat v přechodném období, avšak nikoli zvířat konvenčních) bylo v roce 2012 chováno 330 tis. kusů přežvýkavců a koní, což představuje 183 tis. DJ. Zatížení travních porostů se pak při výměře 401 867 ha TTP pohybovalo okolo 0,46 DJ/ha a každoročně mírně vzrůstá z 0,31 DJ / ha TTP v roce 2001.

V rámci živočišné výroby činila v roce 2012 produkce biomasa 5,7 tis. tun (nárůst o 20 %). Největším podílem je

⁷ Pohyby kategorií v rámci drůbeže je třeba brát jako orientační, jelikož stavy jsou zjišťovány ke konci března, tedy některé podniky nemusí mít ještě drůbež nakoupenou, příp. je realizováno více cyklů chovu zejména u brojlerů, což také může zkreslit celkové stavy drůbeže.

zastoupeno hovězí maso, jehož produkce se meziročně navýšila o 21,7 % a představuje téměř 88 % podíl na celkové produkci biomasa. Zhruba 7 % tvořilo stejně jako v předchozím roce maso skopové/jehněčí. Největší nárůst byl zaznamenán u masa králíčího, kdy počty chovaných králíků vzrostly o více jak polovinu. Naopak pokles byl zaznamenán u masa vepřového a již druhým rokem u masa kozího. U vepřového masa jde o důsledek snížení počtu prasat v ekochovech, zatímco u kozího masa dochází k poklesu produkce i přes narůstající počty koz v EZ, a důvodem je pak pravděpodobně nízká poptávka.

Kromě vlastní produkce masa je od roku 2010 také evidován prodej živých zvířat. V roce 2012 bylo v rámci zástavu prodáno 47 088 kusů telat a 12 579 kusů jehňat (nárůst o 25 %, resp. 10 %), což při průměrné hmotnosti 180 kg a 50 % výtěžnosti u zástavu skotu představovalo dalších cca 4,3 tis. tun hovězího masa a při průměrné hmotnosti 20 kg a taktéž 50 % výtěžnosti u zástavových jehňat zhruba 126 tun jehněčího masa. Počty prodaných chovných zvířat se meziročně navýšily významně u prasat a nepatrně u ovcí. Ostatní chovná zvířata – skot, kozy a koně zaznamenaly snížení prodaných kusů.

V rámci mléčné produkce bylo vyprodukováno 31,9 mil. l mléka (nárůst o více jak 16 %), okolo 64 tun sýrů (shodně jako v roce 2011) a dalších cca 125 tun mléčných produktů (z toho dvě třetiny tvořily výrobky blízké jogurtu⁸). U mléka byly nově rozlišovány dvě kategorie – čerstvé mléko směřující přímo do mlékáren a mléko upravené, vhodné k přímé spotřebě. Meziročně produkce kravského mléka vzrostla o 17 % a mléka ovčího dokonce o 28 %, zatímco produkce kozího mléka zaznamenala výrazný pokles, který byl způsoben snížením odhadované produkce mléka u jednoho z největších producentů. Podobně klesla i produkce kozího sýru, zatímco objem sýrů z kravského

i ovčího mléka vzrostl. Produkce másla, tvarohu, smetany a sýrovátky se oproti roku předchozímu významně navýšila.

Produkce vajec zaznamenala zdvojnásobení v roce 2010. V roce 2011 produkce stagnovala a v roce 2012 došlo k navýšení o 10 % (z 2 758 tis. ks na 3 040 tis. ks, neboli při uvažované hmotnosti 62,5 g na vejce okolo 190 tun vajec). Produkce medu se drží na stejných hodnotách i přesto, že poklesl počet producentů medu.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2011

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 2 332 z celkových 3 907 ekofarem.

Z těchto 2 332 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2011 alespoň jeden produkt s certifikátem, jich zhruba 65 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukci prodat na konvenčním trhu. Přičemž veškerou svoji produkci realizovala pouze na konvenčním trhu zhruba polovina respondentů. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 243 ekofarem (10%), což je shodný výsledek jako v roce 2010. Zhruba 15 % ekofarem realizovalo prodej jak na konvenčním trhu, tak trhu bioproduktů a zbylá čtvrtina ekofarem uvedla, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě⁹.

Nejčastěji pěstovanou tržní plodinou v EZ jsou obiloviny. Z celkového množství 54 tis. tun vyprodukovaných obilovin (bez produkce z přechodného období) bylo zhruba 60 % prodáno (31,3 tis. tun) a to z téměř 90 % v bio kvalitě (76 % v roce 2010) (viz Tab. 17). Stejně jako v předchozím roce směřovala téměř polovina bioobilovin do zahraničí, exportovalo se zejména žito (64 %), pšenice (49 %) a špalda (44 %). V zahraničí skončila, stejně jako v předchozích letech, významná část produkce kukuřice na zrno a stejně jako v roce 2009 většina produkce prosa. Meziročně se zvýšil podíl prodaného množství obilovin v bio kvalitě (přičemž nejnižšího 80 % podílu dosáhl ječmen). Na přibližně 42 % stoupl objem neprodaných obilovin, z toho 60 % bylo spotřebováno přímo na farmě, nejčastěji jako krmivo a třetina čeká na skladě k budoucímu prodeji. Výjimkou byla špalda a pohanka, kde převažovalo umístění na skladě, a dále proso a kukuřice na zrno, u kterých byla naopak téměř celá produkce prodaná. Nejčastěji pěstovanou obilovinou (dle počtu farem i množství) zůstává i nadále oves a pšenice, které v roce 2011 představovaly polovinu produkce obilovin.

Mezi další plodiny, jejichž odbyt v bio kvalitě směřoval převážně do zahraničí, patří trvale brambory (63 % prodaného množství), dále kořenová zelenina (tradičně většina produkce mrkve a od roku 2010 cibule) a olejniny s růstem prodeje v bio kvalitě. Změna uplatnění produkce nastala u luskovin na zrno, kdy se významně snížil export a dvě třetiny produkce zůstaly na domácím trhu. Neprodaný objem luskovin (37 %) byl nejčastěji uplatněn jako krmivo a dále pro vlastní spotřebu zemědělce. Podobně tomu bylo u brambor,

⁸ V kategorii jogurt jsou zařazeny výrobky: jogurt, jogurtové mléko, zásky a kefír.

⁹ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

TAB. 17 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2011

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2011					
	Počet farem	Celková produkce bez PO (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	Z toho prodej v bio kvalitě (%)	Z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	456	53 994	58	88	59	41
Pšenice	211	15 611	65	85	51	49
Špalda	64	6 301	87	99	56	44
Žito	66	3 447	44	90	36	64
Ječmen	148	6 043	54	80	66	34
Oves	284	11 726	44	81	81	19
Tritikále	123	6 700	30	82	91	9
Luskoviny	65	2 436	63	83	64	36
Brambory	159	2 566	78	83	37	63
Olejniný	32	648	99	94	47	53
Byliny/koření	39	288	83	38	89	11
Osivo/sadba	18	230	87	78	92	8
Košťálová zelenina	37	47	95	85	98	2
z toho zelí	31	30	97	78	97	3
Listová zelenina	39	26	90	94	72	28
Plodová zelenina	59	626	95	85	100	0
Kořenová zelenina	70	1 346	99	98	32	68
z toho mrkev	54	1 223	99	98	30	70
z toho cibule	49	81	98	99	25	75
Jablka	179	1 523	91	82	38	62
Hrušky	84	354	75	23	91	9
Peckoviny	169	900	90	13	97	3
Hrozny	55	1 527	39	28	100	0

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2012

kdy cca 22 % nerealizované produkce bylo použito nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce, a dále na sadbu nebo krmivo. U olejin a zeleniny je většinou veškerá produkce prodána.

Osiva a ostatní druhy zeleniny mimo kořenovou byly taktéž převážně prodávány v bio kvalitě, avšak dominoval prodej na domácím trhu. Změna nastala u bylin a koření, kdy je stále většina objemu prodána, a to na domácím trhu, avšak významněji jako konvenční produkt.

Produkce z ovocných sadů zůstává také převážně na českém trhu (nově s výjimkou jablek). Roste však podíl uplatnění na konvenčním trhu (87 % peckovin a 77 % hrušek).

U produkce jablek vzrostl podíl exportu (62 % produkce směřovalo do zahraničí) a současně výrazně vzrostl podíl prodeje v bio kvalitě. Hrozny byly prodávány pouze na domácím trhu a většinou jako konvenční produkt. Prodej hroznů však představuje jen 40 % produkce a zbylých 60 % hroznů bylo zpracováno a následně prodáno ve formě biovína. Z pohledu jiného užití u ovocných sadů se jednalo nejčastěji o vlastní spotřebu zemědělce.

Většina živočišných bioproduktů, stejně jako v minulých letech, zůstává pro další zpracování v ČR (viz. Tab. 18). Nově se snížil objem exportu u ovčích mléka, kdy pouze 8 % prodané produkce mířilo do zahraničí oproti 45 % v roce 2010. Do zahraničí míří tradičně část produkce hovězího a skopového masa. Export hovězího masa a telat každoročně mírně vzrůstá (meziročně z 12 na 17 % u hovězího masa a z 35 na 37 % u zástavových telat). Naopak podíl vyvezeného skopového masa a jehňat poklesl (meziročně z 20 na 17 % u skopového masa a ze 17 na 6 % u jehňat). Do zahraničí také mířil zhruba stejný podíl vepřového masa jako v předchozích dvou letech (tj. 9 % prodané produkce).

Neuspokojivý zůstává podíl prodeje živočišných produktů v bio kvalitě s certifikátem. U nejméně zastoupených kategorií (tj. hovězího a skopového masa) činil tento podíl pouze 19 %, resp. 9 % celkového prodaného objemu masa

TAB. 18 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2011

Produkce ŽV ¹⁾	Uplatnění živočišné produkce roku 2011					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	Z toho prodej v bio kvalitě (%)	Z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	985	5 247	98	19	83	17
Telata – zástav (t)	860	3 968	99	5	63	37
Skopové maso (t)	461	336	87	9	83	17
Ovce – zástav (t)	241	92	96	1	94	6
Kozí maso (t)	99	15	64	0	100	0
Vepřové maso (t)	19	112	55	9	91	9
Drůbeží maso (t)	26	139	100	97	100	0
Mléko ovčí (tis. l)	13	135	32	19	92	8
Mléko kozí (tis. l)	36	541	20	23	100	0
Mléko kravské (tis. l)	70	27 472	93	67	100	0
Vejce (tis. ks)	34	2 515	98	97	100	0
Med (kg)	3	15 495	92	27	96	4

1) Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v tunách jatečné hmotnosti. Pro přepočet z živé váhy byl pro skot použit koeficient výtěžnosti 0,55 (zástav telat a jehňat 0,5), ovce a kozy 0,5, prasata 0,8 a drůbež 0,75.
Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2012

(v roce 2010 podíl činil 22 % a 8 %). V rámci zástavu telat a jehňat bylo jen asi 5 % telat a 1 % jehňat prodáno s certifikátem. Tradičně dobré je uplatnění drůbežího masa, kdy byla veškerá produkce určena k následnému prodeji a 97 % je poté prodáno jako bioprodukt. Opačná situace je u kozího masa, kdy veškerá produkce určená pro prodej byla realizována jako konvenční produkt. K dalšímu snížení bio prodeje došlo u vepřového masa, kde také téměř veškerý objem prodeje (91 %) směřoval ke konvenčnímu zpracování. Zde je však třeba podotknout, že významná část vepřového masa (45 %) není přímo prodávána, ale je zpracována na farmě na biopotravinu, tedy podíl prodeje v bio kvalitě se zvýší na 47 % v roce 2011.

Z pohledu uplatnění mléka platí, že kravské mléko je většinou (93 %) prodáváno do mlékáren a mírně narůstá objem prodeje do konvence (z 14 na 33 % v roce 2011). Naopak u ovčího a kozího mléka je větší část (68 % resp. 80 %) produkce zpracována přímo na farmě na biopotravinu. Zbýlá část produkce mléka je prodávána většinou bez certifikátu jako produkt konvenční. Současně lze konstatovat, že téměř veškerá produkce mléka v roce 2011 zůstala na domácím trhu.

Opět se zlepšila situace s produkcí biovejec, kdy téměř veškerá produkce je prodávána na domácím trhu z 97 %

v bio kvalitě. Naopak u medu se situace zcela otočila. Na rozdíl od roku 2010, kdy bylo bez certifikátu prodáno pouhých 15 % produkce, v roce 2011 činil prodej do konvence celých 73 %. I přes narůstající produkci zůstává při srovnání s celkovou produkcí těchto komodit v ČR jejich objem zanedbatelný.

U uplatnění produkce byla sledována také kategorie „jiné“, která zahrnuje užití produkce jako krmivo, zpracování na farmě či vlastní spotřebu. V případě většiny kategorií masa převládala jako jiné užití vlastní spotřeba zemědělce s výjimkou masa vepřového, kde jednoznačně dominovalo zpracování na farmě na biopotravinu k dalšímu prodeji. Zhruba 20 % produkce hovězího masa bylo taktéž zpracováno na farmě. U mléka je situace zcela opačná. Téměř veškerý objem ovčího a kozího mléka zařazený v kategorii „jiné“ uplatnění byl dále zpracován na biopotravinu a jen minimum sloužilo pro vlastní spotřebu zemědělce. U mléka kravského byla naopak většina (80 %) neprodaného množství použita jako krmivo pro telata a zbylých 20 % sloužilo pro vlastní spotřebu. Objem 2 % neprodaných vajec zahrnuje stejným dílem jak spotřebu zemědělce, příp. darování, tak zpracování na farmě. U zástavu neprodané kusy zahrnují zvířata, která zůstala na farmě za účelem rozšíření vlastního chovu ekofarmy.

4 Výroba biopotravin

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2012 bylo v ČR registrováno 448 výrobců biopotravin, resp. 495 výrobních provozoven¹⁰, což oproti roku 2011 představuje navýšení o 6,2 % a určité oživení. Výrazný pokles počtu provozoven byl způsoben omezením činnosti společnosti BILLA, spol. s r. o., která ukončila v průběhu roku 2012 dopékání biopečiva ze zmražených polotovarů ve svých provozovnách, kterých bylo v roce 2012 registrováno pouhých 20 z původních 197 v roce 2011. V průběhu roku 2012 se nově registrovalo 69 subjektů a 43 naopak svoji činnost ukončilo (nejčastěji se jednalo o faremní zpracování).

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům stále patří, dle převažující činnosti českých výrobců, zpracování masa a výroba masných výrobků. Tato kategorie si udržela svoje prvenství v počtu registrovaných výrobců biopotravin i přes pokles podkategorie výrobců masných výrobků (v průběhu roku 2012 ukončila řada řeznictví svoji činnost v bio kvalitě). Od roku 2010 se pak před dlouhodobě stagnující výrobu pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků dostalo zpracování mléka a mléčných výrobků a zpracování ovoce a zeleniny, přičemž právě poslední jmenovaná kategorie zaznamenala během roku 2012 významný nárůst, a to zejména v podkategorii výroby ovocných a zeleninových šťáv (viz Tab. 21). Významný zůstává také počet registrovaných výrobců vína (75 v roce 2012), z nichž již podstatná část mohla v roce 2012 realizovat výrobu biovína, a to jednak díky skončenému tříletému přechodnému období a dále pak s ohledem na přijetí EU nařízení¹¹ a pravidel pro

výrobu biovína. V rámci výroby ostatních potravinářských výrobků dominuje kategorie zpracování čaje a kávy a nově výroba koření a aromatických výtahů.

Z pohledu struktury výrobců podle velikosti obrátu za biopotraviny je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Zhruba dvě třetiny výrobců (66 %) uvedly, že v roce 2011 za biopotraviny utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl pouhé 4,8 %. Naopak 12 firem s největším obrátu za biopotraviny (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř ¾ celkové výroby biopotravin v ČR.

Oproti minulým rokům významně stoupl počet podniků (24,7 % podíl), u kterých prodej biopotravin představuje jejich veškerý obrát za prodej potravin. Jedná se především o faremní zpracovatele. Nejčastější kategorií jsou však výrobci, u kterých se podíl biopotravin na jejich celkovém obrátu pohybuje do 10 % (téměř 60 % podíl). Tato početná skupina výrobců však tvoří jen zhruba 30 % celkového obrátu výroby biopotravin v ČR. Dalších cca 30 % vytváří firmy, u nichž se prodej biopotravin podílí na jejich celkovém obrátu mezi 75 až 99 % (tzv. bio specialisté). Nově posílila kategorie podniků s podílem biopotravin mezi 50 až 75 %.

10 Počty registrovaných výrobců biopotravin vč. jejich provozoven (tj. 432/479) publikované ve Zprávě o trhu s biopotravinami v ČR z března 2013 byly revidovány. Přičtení byli dodatečně výrobci, kteří ukončili svoji činnost v EZ až k 1. 1. 2013 (tedy k 31. 12. 2012 ještě patřili do seznamu).

11 Dne 8. března 2012 vyšlo nařízení Komise (EU) 203/2012, kterým se po několikaletém úsilí podařilo stanovit pravidla pro zpracování ekologicky vypěstovaných hroznů na biovíno.

TAB. 19 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin, 2006–2012

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet výrobců – celkem vč. provozoven	152	253	429	497	618	646	495
Počet výrobců – pouze subjekty	n.d.	190	345	395	404	422	448
Meziroční změna – celkem (%)	21,6	66,4	69,6	15,9	24,3	4,5	-23,4
Meziroční změna – pouze subjekty (%)	n.d.	n.d.	81,6	14,5	2,3	4,5	6,2

Zdroj: MZe (údaj k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

TAB. 20 Počet ukončených a nových registrací výrobců biopotravin, 2008–2012

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012
Počet výrobců – pouze subjekty	345	395	404	422	448
Počet (% podíl) skončených výrobců	14 (7,4)	26 (7,5)	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)
Počet (% podíl) nových výrobců	169 (49,0)	76 (19,2)	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)

Zdroj: MZe (údaj k 31.12. daného roku); zpracoval ÚZEI

TAB. 21 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v roce 2011 a 2012

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE ¹⁾)	Počet výrobců biopotravin	
		2011	2012
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	70 (77)	69 (76)
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	49 (54)	57 (62)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	5 (7)	2 (4)
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	16	10
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	0	1
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	50 (51)	66
10.31	Zpracování a konzervování brambor	3 (4)	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	8	15
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	39	47
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	6	9
10.41	Výroba olejů a tuků	6	9
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	51 (248)	58 (79)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	50 (247)	57 (78)
10.52	Výroba zmrzliny	1	1
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	20 (21)	22 (23)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	19	21
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	1 (2)	1 (2)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	43 (48)	37 (43)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	28 (31)	22 (26)
10.72	Výroba sucharů a sušenek; trvanlivých cukrářských výrobků	12 (13)	13 (15)
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	3 (4)	2
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	91 (98)	95 (101)
10.81	Výroba cukru	3 (4)	3 (4)
10.82	Výroba kaka, čokolády a cukrovinek	5	3
10.83	Zpracování čaje a kávy	20 (24)	22 (26)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	12	16
10.85	Výroba hotových pokrmů	8	8
10.86	Výroba homogen. potrav. přípravků a dietních potravin	3	2
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	40 (42)	41 (42)
10.9	Výroba průmyslových krmiv pro hospodářská zvířata	0	0
11.0	Výroba nápojů	89 (90)	88 (89)
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	2	2
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	77	75
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	0	1
11.04	Výroba ostatních nededilovaných kvašených nápojů	2	2
11.05	Výroba piva	4	5
11.06	Výroba sladu	1	1
11.07	Výroba nealko. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod	3 (4)	2 (3)
21.20	Farmaceutické přípravky	2 (7)	3 (8)
	Celkem	422 (646)	448 (495)

1) NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely
Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2011 ve výši cca 1 384 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 872 mil. Kč, tj. cca 63 %, a tento objem mírně klesá (65 % v roce 2010, 70 % v roce 2009 a 74 % v roce 2008). Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotravin za přibližně 512 mil. Kč (407 mil. Kč v roce 2010). Vývoz biopotravin směřuje z ČR převážně do zemí EU (97 %), nejčastěji pak na Slovensko, přičemž největší objem biopotravin (cca 185 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesousedících s ČR a dále pak do Rakouska (cca 153 mil. Kč).

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (46 %), prodejny zdravé výživy a biopotravin (27 %) a velkoobchody (10 %).

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z celkového počtu 448 registrovaných výrobců biopotravin k 31. 12. 2012 bylo 162 výrobců současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě své produkce (tedy jde o tzv. faremní zpracovatele). Jinými slovy, téměř třetina výrobců představuje faremní zpracovatele a jejich podíl každoročně vzrůstá z 20 % v roce 2008 až na 36 % v roce 2012. Avšak z pohledu registrovaných ekozemědělců zůstává rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje okolo 4 %. Z toho zhruba polovina faremních zpracovatelů svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozuje, a to zejména z důvodu legislativní náročnosti pro zavedení zpracování a prodeje přímo na farmě a dále kvůli nejistotě, zda bude poptávka po bioprodukcí dostatečná. Přesto počet farem snažících se uplatnit svoje bioprodukty přímo na trhu roste.

TAB. 22 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v roce 2011 a 2012

Kód	Výrobní zaměření (dle NACE ¹⁾)	Počet faremních zpracovatelů	
		2011	2012
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	21	25
10.2	Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	20	25
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1	1
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	28	39
10.6	Mlýnské a škrobářenské výrobky	2	3
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1	0
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	12	12
11.0	Nápoje	53	57
11.02	Víno z vinných hroznů	52	55
Celkem		138	162

*1) NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely
Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI*

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům na ekofarmách patří zpracování mléka a mléčných výrobků, masa (převažuje zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách) a ovoce a zeleniny. Významný je také počet zpracovatelů biohroznů, kteří v roce 2012 poprvé po skončení přechodného období začali realizovat výrobu biovína (viz Tab. 22).

5 Obchod s biopotravinami

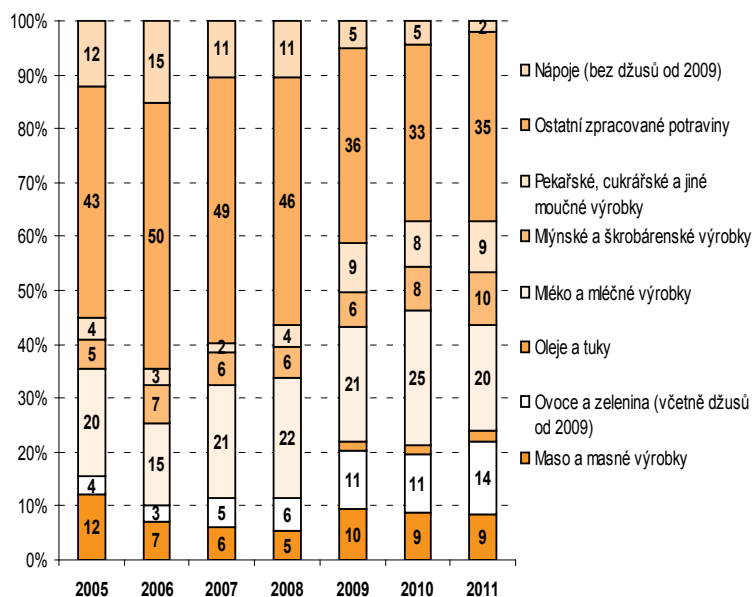
Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2011 přibližně 2,2 mld. Kč. Z toho spotřebitelé v České republice utratili za biopotraviny zhruba 1,67 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 4,6%. Vývoz biopotravin vzrostl na cca 570 mil. Kč (z toho však reexport činil 70 mil. Kč). Průměrná roční spotřeba na obyvatele zůstává pod hranicí 200 Kč (158 Kč v roce 2011) a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů zůstává okolo 0,65% (viz Graf 5).

Objem dovozu finálních biopotravin realizovaný distributory a samotnými maloobchodními řetězci, který byl prodán na českém trhu, je odhadován v roce 2011 na 717 mil. Kč, což představuje 46% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Nově byl identifikován objem dovozu realizovaný tzv. „mix“ subjekty¹², které do ČR dovezly finální biopotraviny za dalších zhruba 223 mil. Kč. Po započtení činil pak podíl dovozových biopotravin na českém trhu 60% maloobchodního obratu. Pokud by

12 Tzv. „mix“ subjekty představují společnosti realizující jak distribuci biopotravin jiných dodavatelů, tak souběžně výrobu vlastních výrobků.

GRAF 5 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin, 2005–2011

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2011

TAB. 23 Vývoj trhu biopotravin v ČR, 2005–2011

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	x	0,84	1,39	1,95	1,98	2,10	2,24
Vývoz (mld. Kč)	x	0,08	0,10	0,15	0,37	0,51	0,57
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	0,51	0,76	1,29	1,80	1,61	1,59	1,67
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	16	49	70	40	-10	-1	4,6
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,18	0,35	0,55	0,75	0,65	0,63	0,65
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	50	74	126	176	154	151	158
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	54	56	62	57	n.d.	46	46/60
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	57	67	68	74	68	67	64

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2011

TAB. 24 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obrátu biopotravin, 2005–2011

Hlavní kategorie potravin	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	podíl kategorie potravin (%)						
Maso a masné výrobky	12,0	7,1	6,2	5,4	9,5	8,6	8,5
Ovoce a zelenina ¹⁾	3,5	3,0	5,4	6,2	10,8	10,8	13,6
Oleje a tuky	x	x	x	x	1,8	1,9	1,9
Mléko a mléčné výrobky	20,0	15,2	20,9	22,2	21,1	24,8	19,6
Mlýnské a škrobářenské výrobky	5,5	7,1	6,0	5,9	6,3	8,4	9,7
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	4,0	3,0	1,6	3,8	9,4	8,2	9,4
Ostatní zpracované potraviny	43,0	49,5	49,3	45,9	35,9	32,8	35,3
Nápoje ¹⁾	12,0	15,2	10,6	10,6	5,2	4,5	2,0
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápojů, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.
Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2011

byl započítán navíc i objem dovozu bioproduktů či biopotravin, které jsou na území ČR dále zpracovávány (tj. dovoz biosurovin a bio polotovarů), podíl biopotravin ze zahraničí ještě vzroste.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Struktura hlavních kategorií biopotravin je dlouhodobě stabilní. Největší zájem je o „Ostatní zpracované potraviny“ (35 % podíl, přičemž 45 % tvoří hotové pokrmy typu dětských výživ). Druhou příčku si udržuje kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (20 %) a kategorie „Ovoce a zelenina“ (14 %, zahrnující od roku 2009 také ovocné a zeleninové šťávy). Z pohledu meziročního vývoje došlo k největšímu nárůstu u kategorie „Ovoce a zelenina“, a to z důvodu správného zařazení ovocných a zeleninových šťáv do této kategorie namísto nápojů a následně kategorie „Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky“. Největší pokles byl zaznamenán u kategorií „Nápoje“ a „Mléko a mléčné výrobky“ (viz Tab. 24).

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakoupí čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích (64,4 %, tj. za 1,1 mld. Kč), dále pak v prodejnách zdravé výživy a biopotravin (19,8 %). Více jak 5 % biopotravin se nakoupilo v lékárnách a na stejnou úroveň vzrostl i podíl přímého prodeje biopotravin zahrnující přímý prodej jak ze dvora, tak i od výrobců a distributorů. Prodej přes drogistické řetězce (zejména dm drogerie markt s.r.o.) setrval na úrovni okolo 3 %. Nejméně biopotravin se prodalo v nezávislých drobných prodejnách potravin (1,4 %) a na nízké úrovni zůstává i uplatnění biopotravin v rámci gastronomických zařízení a provozoven veřejného stravování.

Export biopotravin

V roce 2011 byla více jak čtvrtina biopotravin vyvezena mimo trh ČR a export činil 570 mil. Kč (24 % v roce 2010). Mezi největší exportéry patřily, stejně jako v roce 2010,

firmy RACIO, s.r.o., Sonnentor s.r.o., FRUJO, a.s. a nově Lifefood Czech Republic s.r.o.

5.3 Mezinárodní srovnání¹³

Agentura Organic Monitor odhaduje, že v roce 2011 celosvětový prodej biopotravin dosáhl 45,3 mld. EUR (resp. 63 mld. USD) a od roku 1999, kdy byl obrat odhadován na cca 15 mld. USD, vzrostl trh více jak čtyřikrát. V důsledku hospodářské krize se v roce 2009 růst zpomalil v mnoha zemích, nicméně v roce 2011 došlo k oživení a trh s biopotravinami opět rostl rychleji¹⁴. Největší trh s biopotravinami je jednoznačně v USA (21 mld. EUR), s odstupem následuje Německo. Ekologické zemědělství je realizováno na všech kontinentech, avšak poptávka spotřebitelů po biopotravinách je soustředěna do dvou regionů, kdy Severní Amerika a Evropa tvoří 96 % celosvětového obrátu.

¹³ Zdroj: Willer, H., Kilcher, L. (Eds) (2013): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2013. FiBL-IFOAM Report. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn

¹⁴ V roce 2011 v zemích s největším trhem biopotravin dosáhl meziroční nárůst mezi 7 až 20 % (Německo, Francie, Itálie a Švédsko okolo 11 %, Dánsko 14 %, Nizozemí 15 % a Švýcarsko téměř 20 %), pouze ve Velké Británii došlo k poklesu o 6 %.

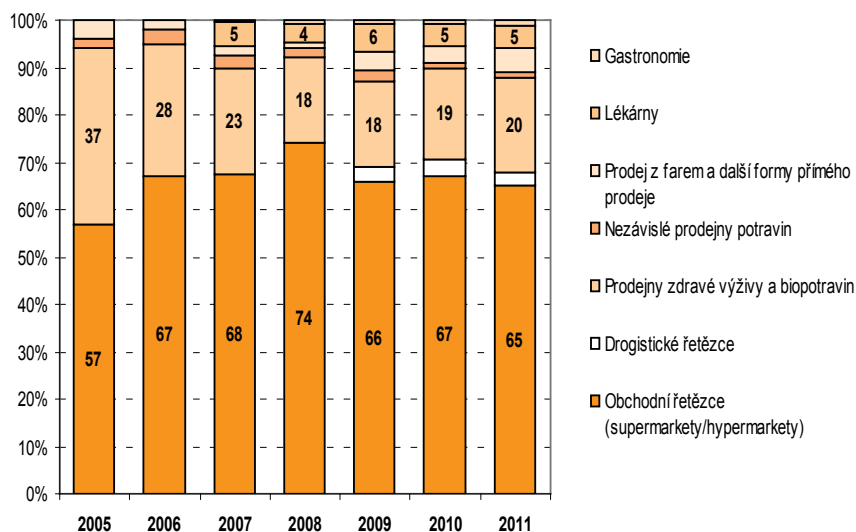

TAB. 25 Podíl hlavních odbytých míst na celkovém obratu biopotravin, 2005–2011

Odbytové místo v ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011
	podíl odbytového místa v ČR (%)							(mil. Kč)
Supermarkety/hypermarkety	57	67	67,5	74	65,7	67,2	64,4	1 072
Drogerie ¹⁾	x	x	x	x	3,5	3,2	3,4	56
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	37	28	22,5	18	17,7	19,4	19,8	331
Nezávislé prodejny potravin	2	3	2,5	2	2,4	1,2	1,4	23
Farmy a ostatní přímý prodej	4	2	2	1,4	3,9	3,5	5,2	87
Lékárny	x	x	5	4	6,0	4,7	5,2	87
Gastronomie	x	x	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	10
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	1 665

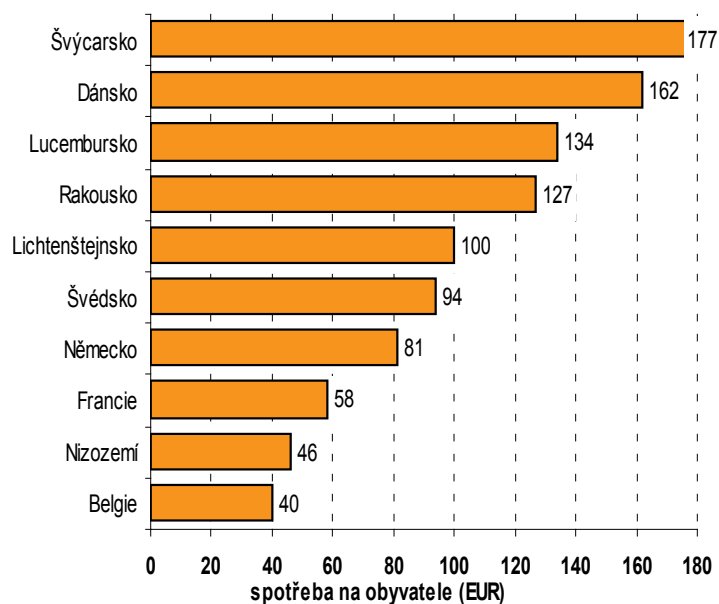
1) Drogerické řetězce (drogerie) jsou do roku 2008 součástí kategorie "Supermarkety/hypermarkety".
Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2011

GRAF 6 Podíl hlavních odbytých míst na celkovém obratu biopotravin, 2005–2011

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2011

GRAF 7 10 zemí s největší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2011

Zdroj: FiBL-AMI Survey 2013

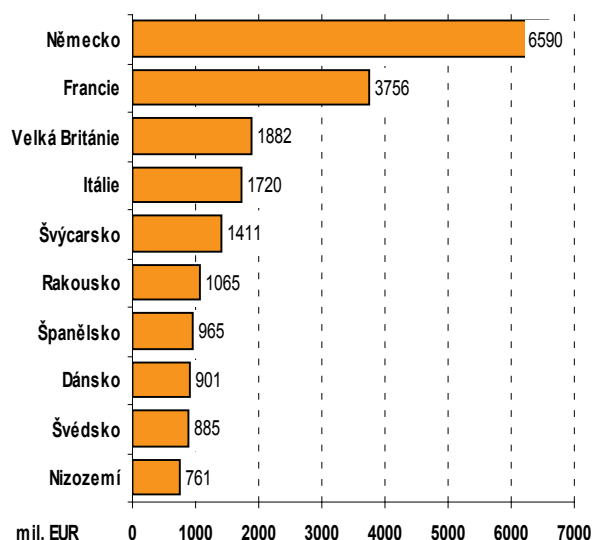
Evropský trh biopotravin je považován za trh s největší konkurencí na světě. Vysoký stupeň fragmentace a existence silných národních společností vytváří obtížné prostředí pro vstup nových firem, zejména z mimoevropských zemí.

Nejvyšší spotřeba biopotravin je trvale ve skandinávských a alpských zemích. V roce 2011 byl největší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosažen opět v Dánsku, Švýcarsku a Rakousku (mezi 6 až 7 %). Nejvyšší roční spotřebu biopotravin na obyvatele mělo v roce 2011 opět Švýcarsko (177 EUR), následovalo Dánsko (162 EUR), Lucembursko (134 EUR) a Rakousko (127 EUR). Naopak spotřebitelé z jižní, střední a východní Evropy za biopotraviny utrací nejméně. Průměrná roční spotřeba na obyvatele v ČR v roce 2011 činila cca 6 EUR, v Polsku 4 EUR, Maďarsku 3 EUR a na Slovensku 2 EUR.

V Evropě se prodej biopotravin soustřeďuje zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo a představuje téměř třetinu celkového evropského obrátu za biopotraviny (6,6 mld. EUR, Graf 8)¹⁵. Spolu s Francií, Velkou Británií a Itálií tvoří téměř dvě třetiny celkového obrátu. Trh biopotravin ve střední a východní Evropě je malý a roztržitý, avšak je zaznamenáván významný růst. Podobně jako v jižní Evropě jsou zde bioprodukty převážně exportovány a dováženy hotové biopotraviny ze západní

¹⁵ Pro srovnání obrát za biopotraviny v ČR dosáhl v roce 2011 cca 67,7 mil. EUR.

GRAF 8 10 zemí s největším trhem biopotravin a jejich % zastoupení, 2011

Zdroj: FiBL-AMI Survey 2013

Evropy. Za nejvíce rozvinutý trh v této oblasti je považován trh ČR, Polska a Maďarska. Rumunsko a Ukrajina jsou významnými exportéry základních rostlinných surovin (obilniny) v bio kvalitě.

6 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

6.1 Vývoj státních podpor v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, jímž se stanovily podpůrné programy na rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství.

V letech 2004 až 2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již podle pravidel EU (nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu), čímž byla zajištěna finanční podpora ekozemědělců i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. Agroenvironmentálních opatření (AEO) a podrobné podmínky poskytování dotací do EZ byly stanoveny v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o provádění AEO, ve znění pozdějších předpisů. V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“ (OP).

Od roku 2007 je podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ (PRV), zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), který nahradil „HRDP“ a „OP“. Titul „ekologické zemědělství“ je podporován opět v rámci AEO. Od roku 2007 mohou navíc subjekty registrované v EZ čerpat bodové zvýhodnění u dalších opatření v rámci Osy I a III PRV a mají tak mnohem větší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován. V roce 2012 proběhl příjem žádostí pouze u dvou z těchto pěti zvýhodněných opatření, a to pro opatření I.3.2 a III.1.3.

Koncem roku 2012 a v průběhu roku 2013 probíhala příprava dotačních podmínek platných od roku 2014 a byl zpracováván nový PRV na podkladě nového návrhu EU

nařízení o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV. V rámci tohoto návrhu bylo zrušeno rozdělení opatření do os a nově byla opatření seskupena do priorit, jelikož většina opatření potenciálně slouží více než jednomu cíli či prioritě. Nově bylo vytvořeno zvláštní opatření pro ekologické zemědělství stojící mimo AEO. Všechny návrhy jsou zatím pouze na pracovní úrovni, lze jen zmínit, že dotace pro ekologické zemědělce budou pokračovat.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím Akčního plánu pro EZ (AP). V současné době je implementován druhý AP na období 2011–2015.

6.2 Základní dotace na plochu

Podpora ekologických zemědělců je realizována v rámci Osy II PRV „Zlepšování životního prostředí a krajiny“ pod titulem „II.1.3.1.1. Ekologické zemědělství“, který společně s titulem pro integrovanou produkci spadá pod podopatření „II.1.3.1. Postupy šetrné k životnímu prostředí“ tzv. Agroenvironmentálních opatření. Aktuální podmínky poskytování dotací do EZ jsou stanoveny v nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o provádění AEO, ve znění jeho novel.

V rámci tohoto titulu je ekologickým podnikatelům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrží ekozemědělci i na plochy v tzv. přechodném období.

Výše plateb je stanovena fixně v EUR na celé období let 2007 – 2013, a to následovně:

■ Orná půda	155 EUR/ha
■ Travní porosty – ekofarmy se souběhem	71 EUR/ha
■ Travní porosty – ekofarmy bez souběhu	89 EUR/ha
■ Trvalé kultury – intenzivní sady,
vinice, chmelnice	849 EUR/ha
■ Trvalé kultury – extenzivní sady	510 EUR/ha
■ Zelenina a speciální byliny na orné půdě	564 EUR/ha

TAB. 26 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ v letech 1998 – 2012

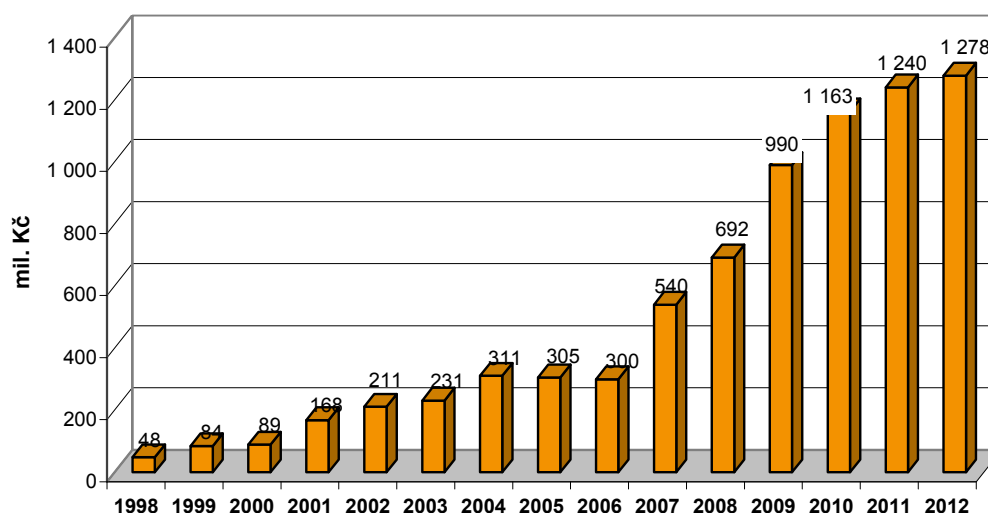
Užití půdy	1998	1999–2000	2001–2003	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Změna (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	IV/III	V/IV	X/IX
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	4 074	3 889	3 953	76	21	2
Travní porosty	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	1 866	1 781	1 811	10	78	2
Travní porosty (bez souběhu)	x	x	x	x	x	2 346	2 387	2 339	2 233	2 270	x	x	2
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	22 316	21 300	21 654	250	91	2
Trvalé kultury (extenzivní sady)	x	x	x	x	x	x	x	13 405	12 795	13 008	x	x	2
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	216	40	2
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	453	40	2
Průměrná platba	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260	2 710	2 750	2 695	2 780	24	47	3
Celková podpora ¹⁾ (mil. Kč)	48,1	84,2	168,0/ 230,8	310,9/ 299,7	539,9	691,7	989,6	1 162,6	1 239,7	1 277,6	35	80	3

1) Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Pozn.: Platby po roce 2007 jsou přepočteny na Kč dle směnného kurzu platného pro přepočítání sazeb v rámci AEO, a to 27,525 Kč/EUR (2007), 26,364 Kč/EUR (2008), 26,825 Kč/EUR (2009), 26,285 Kč/EUR (2010), 25,088 Kč/EUR (2011) a 25,505 Kč/EUR (2012).

Zdroj: MZe, SZIF; zpracoval ÚZEI

GRAF 9 Vývoj dotací v EZ (1998–2012)

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.
Zdroj: MZe; zpracoval ÚZEI

Vyšší platba na travní porosty, platná pro ekozemědělce obhospodařující veškerou plochu v EZ, byla nově zavedena v roce 2008. Od roku 2010 došlo také k rozdělení výše platby pro podporu sadů, kdy současná platba 849 EUR/ha je poskytována tzv. intenzivně obhospodařovaným sadům (tj. s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nová nižší sazba 510 EUR/ha platí pro sady, které nesplňují výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsady.

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, liší se každoročně jejich výše v závislosti na uplatněném směnném kurzu. Konkrétně v roce 2012 vzrostla výše plateb v důsledku vývoje směnného kurzu o 2 % ve srovnání s rokem 2011, ale proti roku 2007 byla nižší o 7 %.

Ze srovnání celkového vývoje výše plateb na hektar je patrné, že k největšímu nárůstu plateb došlo v souvislosti se vstupem ČR do EU, tj. s implementací HRDP v roce 2004.

K dalšímu zvýšení plateb došlo opět při zavedení programového dokumentu PRV (2007–2013), a to poprvé výrazně u travních porostů (nárůst o 78 %) a dále nejvíce u trvalých kultur (nárůst o 91 %). Tento skokový nárůst je patrný i při srovnání průměrné platby na hektar v letech 2007 až 2010 pak došlo zejména v důsledku přechodu ekozemědělců z dobíhajících pětiletých závazků HRDP do nových opatření PRV s vyššími sazbami.

V roce 2012 bylo podáno 5 396 žádostí o podporu EZ na plochu 459 747 ha (tj. 95 % veškeré plochy zařazené v EZ). Zažádáno bylo o 1 277,6 mil. Kč, což představuje nárůst o 37 mil. Kč (tj. meziročně o 3 %). Proti roku 2006 vzrostl objem dotací více jak čtyřnásobně a toto navýšení bylo způsobeno jak růstem výměry podporovaných ploch v EZ (o 102 %), tak také navýšením plateb v rámci PRV. V roce 2012 činila průměrná platba v EZ 2 780 Kč/ha a proti roku 2006 se více jak zdvojnásobila.

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce při bodovém hodnocení podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV: Zahájení činnosti mladých zemědělců (112), Modernizace zemědělských podniků (121), Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123), Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a) (311) a Podpora cestovního ruchu – záměr b) (313). Podmínky výběru projektů a poskytnutí bodového zvýhodnění jsou každoročně upravovány a jsou stanoveny v tzv. „Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytnutí dotace na projekty PRV ČR na období 2007–2013“.

V roce 2012 proběhl příjem žádostí pouze u dvou z těchto pěti zvýhodněných opatření, a to pro opatření 112 a 313.

Zahájení činnosti mladých zemědělců

Dotace je zaměřena na investice v zemědělské výrobě. Je určena mladým začínajícím zemědělským podnikatelům a je vyplacena formou taxativní částky určené k zahájení a rozvoji podnikatelské činnosti a realizaci podnikatelského plánu.

Nově zaregistrovaný ekologický zemědělec neprovozujeji současně jinou zemědělskou výrobu mohl v roce 2012 (stejně jako v roce 2011) získat navíc 5 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku minimální výměry 5 ha orné půdy nebo nově 5 ha sadů, chmelnic nebo vinic. V letech 2008–2011 nebyla požadována minimální výměra a platilo zvýhodnění 15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 bodů pokud provozoval ekologické zemědělství minimálně na 50 % výměry obhospodařované půdy. V prvním roce podpory (2007) bylo poskytováno při nezměněných podmínkách vyšší bodové zvýhodnění, a to 27 a 15 bodů.

Podpora cestovního ruchu – záměr b)

Opatření je zaměřeno na rozvoj aktivit v rámci rozvoje venkovské ekonomiky směrem k činnostem v cestovním ruchu, zejména na využití potenciálu zemědělských farem v oblasti agroturistiky. V záměru b) je podporována zejména výstavba malokapacitních ubytovacích a stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovně rekreační využití.

V roce 2012 byly zvýhodněny 10 body pouze ekofarmy bez souběhu, hospodařící minimálně na 5 ha zemědělské půdy, která se nachází ve stejném nebo sousedním

katastrálním území jako místo realizace projektu. Podmínka hospodaření bez souběhu a na minimální výměře 5 ha zemědělské půdy platila i v roce 2011, avšak při 15ti bodovém zvýhodnění. V předchozích letech (2007–2010) byl ekozemědělec zvýhodněn 15 body, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 body, pokud provozoval EZ na minimálně 50 % výměry obhospodařované půdy. Přičemž v roce 2010 bylo toto zvýhodnění sníženo na 10 a 5 bodů.

V rámci těchto dvou opatření byla v roce 2012 zhruba pětina schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ (33 % v roce 2011 a 45 % v roce 2010), a to s požadavkem o dotaci ve výši 150,8 mil. Kč (6,6 % všech dotací; 27 % v roce 2011 i 2010). Obě ponechaná opatření patřila v minulosti k nejčastěji využívaným z pohledu zastoupení EZ na počtu schválených žádostí. V roce 2011 dominovalo opatření „Podpora cestovního ruchu – záměr b)“, kdy téměř 75 % schválených žádostí podali ekozemědělci. V letech 2009 a 2010 šlo o opatření „Zahájení činnosti mladých zemědělců“, zatímco v letech 2007 a 2008 byl naopak nejvyšší zájem o opatření „Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům“.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací (tj. dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství) je poskytována dotace na činnost České technologické platformy pro ekologické zemědělství. V roce 2012 byla činnost platformy podpořena částkou 1 000 000,- Kč. Účelem dotace je podpora činnosti technologické platformy zaměřená na posílení funkčnosti,

TAB. 27 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2012

Opatření PRV Osy I a III	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců	140	153 872	22	15,7	24 175	15,7
III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)	165	529 134	37	22,4	126 643	23,9
Celkem	305	683 005	59	19,3	150 818	6,6

¹⁾ Požadovaná výše dotace je chápána jako výše požadovaných finančních prostředků po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.

Zdroj: MZe a SZIF; zpracoval ÚZEI

budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Dále je to podpora informační a propagační činnosti sloužící k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství a produkce. Mezi aktivity Platformy v roce 2012 patřilo např. převzetí role národního editora mezinárodní databáze Organic Eprints a naplnění databáze více než 150 českými výstupy (www.orgprints.org), organizace odborných akcí (exkurze do Rakouska nebo polní dny) či publikační činnost (články o EZ v Zemědělci, Ročenka EZ 2011, Chov prasat v ekologickém zemědělství atd.).

6.5 Státní podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a ochranu životního prostředí. V roce 2011 byla činnost NNO podpořena částkou 1 170 000 Kč. V roce 2012 byla podpořena činnost osmi organizací v celkové výši 1 320 000 Kč (viz Tab. 28).

6.6 Akční plán ČR pro rozvoj EZ

Hlavním strategickým dokumentem v oblasti dalšího rozvoje produkce biopotravin je „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011–2015“. Akční plán připravilo MZe v úzké spolupráci s nevládními organizacemi a dne 14. 12. 2010 byl přijat vládou ČR. Hlavním cílem nového Akčního plánu je dosažení 15 % podílu ekologického zemědělství do roku 2015.

V oblasti produkce biopotravin jsou hlavní cíle následující:

- vybudování stabilního, dlouhodobě prosperujícího a konkurenceschopného trhu s bioprodukcí, vyráběnou efektivně a zároveň podle principů EZ, s ohledem na pohodu zvířat, životní prostředí a šetrné zpracovatelské metody
- vytvoření takové infrastruktury, která bude umožňovat kontinuální a dlouhodobě udržitelný rozvoj a zároveň

bude vytvářet podmínky k tomu, aby mohla být bioprodukce významnou položkou českého ekologického zemědělství (významné zvýšení produkce českých biopotravin)

- dosažení efektivního propojení prvovýroby a zpracovatelských aktivit zemědělského i nezemědělského charakteru v rámci celého ekologického zemědělství

Konkrétními cíli v oblasti produkce biopotravin je:

- dosáhnout 3 % podíl biopotravin na celkovém množství zpracovaných potravin
- zvýšit podíl českých biopotravin na 60 % na trhu s biopotravinami

Rok 2012 byl druhým rokem realizace Akčního plánu. Mezi hlavní prioritní oblasti patří:

- trh s biopotravinami a důvěra spotřebitele
- propagace a osvěta
- poradenství, výzkum, vzdělávání
- přínosy EZ pro životní prostředí a pohodu hospodářských zvířat
- ekonomická udržitelnost ekologického zemědělství

Institucí odpovědnou za realizaci druhého AP je MZe ČR. Jako poradní orgán MZe funguje Komise pro ekologické zemědělství. Je složena ze zástupců dotčených resortů, kontrolních organizací, nevládních organizací a ČTPEZ. Její hlavní naplní je koordinace dílčích aktivit nutných ke splnění stanovených cílů a úkolů akčního plánu. Komise funguje také jako kontrolní orgán plnění cílů akčního plánu.

TAB. 28 Přehled státní podpory na činnost NNO

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)
PRO-BIO svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství	300 000
PRO-BIO liga ochrany spotřebitele	Informování spotřebitelské veřejnosti o biopotravinách a ekologickém zemědělství	420 000
Bioinstitut o.p.s.	Ekozemědělci přírodě – modelové ekofarmy jako vzor pro ochranu přírody a krajiny na úrovni zemědělského podniku	170 000
Camphill České Kopisty	Ekologicko-sociální činnost o.s. Camphill České Kopisty	50 000
CZ BIOM	Podpora a propagace využívání biomasy pro výrobu energie v České republice	180 000
Česká společnost rostlinolékařská	Ochrana rostlin jako významná součást zabezpečení potřebného množství kvalitních a bezpečných rostlinných produktů pro výrobu potravin	50 000
Centrum rozvoje chovu slezského norika Hradčany	Podpora sociální hiporehabilitace dětí v Dětském domově Potštejn	100 000
ŘEV (řemesla – ekologie – vzdělávání)	Podpora a propagace ekologického hospodaření s vodou, s orientací na tvorbu a význam přírodních biotopů a KČOV (kořenové čistírny odpadních vod)	50 000
Celkem		1 320 000

7 Právní úprava pro ekologické zemědělství, kontrola a certifikace

Pravidla pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin jsou jasně daná legislativou, kterou musí dodržovat všichni ekologičtí zemědělci i výrobci biopotravin.

Konkrétně se jedná o evropskou legislativu (nařízení Rady (ES) 834/2007 a nařízení Komise (ES) 889/2008) a národní legislativu (zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství).

Dozor nad dodržováním této legislativy provádí Ministerstvo zemědělství. MZe pověřuje v souladu se zákonem o ekologickém zemědělství na základě smlouvy kontrolní organizace, které pravidelně kontrolují dodržování legislativních pravidel přímo na ekofarmách a ve výrobnách biopotravin.

V současné době jsou pověřeny 4 kontrolní organizace (KEZ o.p.s., ABCERT AG, BIOKONT CZ, s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic s.r.o.). Všechny 4 kontrolní organizace musí plnit podmínky normy ČSN EN 45011 (závazná norma pro kontrolní a certifikační postupy), inspektoři provádějící kontrolu musí mít dostatečné vzdělání a praxi, organizace musí mít dostatečné technické a materiální vybavení.

Nová kontrolní organizace

Bureau Veritas je novou kontrolní a certifikační organizací. Již koncem roku 2011 požádala společnost Bureau Veritas na MZe o možnost vykonávat kontrolu a certifikaci v ekologickém zemědělství. V souladu se zákonem o ekologickém zemědělství vypsal MZe veřejnou soutěž, na základě které byla společnost výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství pověřena. Podmínkou pro uzavření smlouvy s MZe byla akreditace Českého institutu

pro akreditaci (ČIA) podle normy ČSN EN 45011 právě pro oblast certifikace v ekologickém zemědělství.

Příprava na akreditaci probíhala prakticky po celý rok 2012 a v prosinci 2012 byla akreditace dokončena auditem ČIA a vystavením příslušné akreditace. Na základě této akreditace byla dne 20.12.2012 podepsána smlouva mezi MZe a společností Bureau Veritas. Od 1. 1. 2013 tak společnost Bureau Veritas funguje na stejné úrovni jako dosavadní kontrolní organizace KEZ o.p.s., ABCERT AG a Biokont CZ, s.r.o. Je také připojena na registry MZe, na registr půdy LPIS, na registr zvířat i na registr ekologických podnikatelů.

Zájemcům o biocertifikaci u společnosti Bureau Veritas doporučujeme navštívit jejich webové stránky www.eko-zemedelstvi.cz, kde se dozví všechny potřebné informace. Bioproduktům certifikovaným organizací Bureau Veritas bylo přiděleno kódové označení CZ-BIO-004.

V současné době se organizace Bureau Veritas již aktivně podílí na kontrolách a certifikacích ve Francii, Švýcarsku, Německu, Velké Británii a Slovinsku. Provádí kontroly v souladu s normami Qualité-France SA (Francie), BIOSUISSE (Švýcarsko), Naturland (Německo) nebo Soil Association (Velká Británie). Ve Slovinsku je společnost pověřena výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství obdobně jako u nás. Bureau Veritas je aktivní i v ostatních zemích světa, například v USA, kde certifikuje podle National Organic Program – NOP, dále působí v Indii, Maroku nebo Madagaskaru.

V České republice má Bureau Veritas několikaletou tradici jako zlatý partner soutěže Česká biopotravina roku a na tuto tradici navazuje právě výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství.

Nové nařízení EU týkající se kontrolního systému EZ

V roce 2012 se začalo na úrovni EU projednávat nové nařízení týkající se změn v oblasti kontrolního systému. Jedná se o nařízení Komise (EU) 392/2013, které vyšlo v úředním Věstníku dne 29. 4. 2013.

Účelem nového nařízení EU č. 392/2013 je především zpřesnit, zpřísnit i lépe koordinovat výkon kontrolního a certifikačního systému ekologického zemědělství. Hlavní oblasti nového nařízení jsou:

- odběry vzorků, počet vzorků, které musí být každoročně kontrolní organizací odebrány a podrobeny analýze, musí to být minimálně 5 % z celkového počtu jím kontrolovaných subjektů,
- analýza rizik: kontrolní organizace musí mít zpracovanou analýzu rizik, v souladu s touto analýzou musí v daném roce proběhnout minimálně u 10 % kontrolovaných subjektů dodatečné kontroly a dále musí být alespoň u 10 % kontrolovaných subjektů provedeny neohlášené kontroly,
- musí být jasně stanoven proces výměny informací mezi kontrolními organizacemi, zejména se jedná o výměnu informací o kontrolovaných subjektech při změně kontrolní organizace,
- také musí být zpracován konkrétní seznam porušení pravidel ekologického zemědělství, které mají vliv na certifikaci produkce.

Nové nařízení bude mít dopad na činnost MZe i kontrolních organizací, nabývá účinnosti od 1. 1. 2014.

Celkově je možné říci, že systém ekologického zemědělství je stabilizovaný a stojí na pevných základech. Proto je nutné pečlivě posuzovat a implementovat všechny změny, které by mohly systém ekologického zemědělství zásadním způsobem ovlivnit, a to včetně oblasti kontroly a certifikace,

TAB. 29 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí

	Počet
Kontroly celkem	5 298
<i>z toho ohlášené</i>	4 938
<i>z toho neohlášené</i>	360
Upozornění, napomenutí	313
Odepření vydání certifikátu	66
Podnět na zahájení správního řízení	89
Počet zahájených správních řízení	36
<i>z toho počet vydaných rozhodnutí ve správním řízení</i>	20
<i>z toho počet zastavených správních řízení</i>	11
<i>z toho počet správních řízení neukončených v roce 2012</i>	5
Počet odebraných vzorků	26

Zdroj: MZe

kteřá je pro správné fungování systému ekologického zemědělství zásadní.

Základní statistika provedených kontrol v roce 2012

Celkem bylo v roce 2012 provedeno 5 298 kontrol u všech osob podnikajících v ekologickém zemědělství, z toho bylo 4 938 kontrol ohlášených a 360 kontrol neohlášených. V tabulce je uveden přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí (viz Tab. 29):

Nejčastějšími porušeními pravidel ekologického zemědělství bylo použití konvenčního osiva bez předem udělené výjimky, provádění nepovolených zásahů na zvířatech, nedostatečné oddělení ekologických ploch od konvenčních pozemků a v několika případech také použití látek nepovolených pro ekologické zemědělství.

8 Organizace a sdružení působící v sektoru EZ

Oborové organizace a sdružení

Biosad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi. www.biosad.cz

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ byla založena v souladu s evropskou iniciativou TP Organics a Evropské komise týkající se vytváření technologických platform. Platforma sdružuje 19 institucí, které pokrývají oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání (výzkumné ústavy a univerzity), praxe (zemědělci a zpracovatelé) a osvěty a sdružování (svazy a sdružení). Cílem ČTPEZ je budovat a zajišťovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. www.ctpez.cz

Ekovín – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Svaz sdružuje osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v oblasti integrované a ekologické

produkce vína. Je rozdělen do sekcí integrované a ekologické produkce. www.ekovin.cz

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců je nevládní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje ekologické formy hospodaření a spotřebu biopotravin. Svaz PRO-BIO zastupuje zájmy svých členů, kterými jsou ekozemědělci, zpracovatelé a prodejci biopotravin, školy i spotřebitelé. Hlavním posláním Svazu PRO-BIO je prosazovat v ČR ekologické zemědělství v méně intenzivních oblastech, ale stejně tak v oblastech produkčních. Důležitou součástí je i propagace biopotravin. Svaz PRO-BIO spolupracuje s ministerstvy zemědělství i životního prostředí. www.pro-bio.cz

Další činnosti svazu v oblasti propagace a osvěty náleží jeho regionálním centrům a také odborným pobočkám s celorepublikovou působností, těmi jsou:

- **Regionální centra**

Při PRO-BIO Svazu funguje celkem 11 regionálních center, které členům poskytují poradenství a konzultace, organizují vzdělávací akce a semináře a podporují rozvoj ekologického zemědělství v daném regionu.

- **PRO-BIO LIGA**

Spotřebitelská pobočka svazu PRO-BIO se sídlem v hlavním městě Praze je organizací s celorepublikovou působností, jejíž aktivity jsou zaměřeny na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností. www.biospotrebitel.cz

- **Bioprodejny svazu PRO-BIO**

Tato pobočka sdružuje specializované prodejny biopotravin v České republice, zajišťuje jejich vzdělávání a propagaci. Pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci v rámci Měsíce biopotravin. <http://pro-bio.cz/Odborna-pobocka-pro-Bio-prodejny>

- **EPOS Spolek PRO BIO poradenství**

Sdružuje přední odborníky zabývající se ekologickým zemědělstvím a nabízí služby v oblasti: poradenství na farmách; příprava přechodu z konvenční výroby na ekologickou; příprava na vstupní i řádnou kontrolu; ekonomika, marketing, zefektivnění hospodaření; výroba, zpracování a prodej bioproduktů; žádosti o dotace národní i z fondů EU, orientace v předpisech a nařízeních; cross-compliance; protierozní ochrana a ochrana krajiny, agroturistika. www.eposcr.eu

Odbytové organizace

Biodružstvo

Odbytové družstvo členů PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců v Karlovarském kraji, provozuje družstevní prodejnu a zajišťuje odbyt členům svazu PRO-BIO. www.usedlaku.cz

Biopark, s.r.o.

Biopark, s.r.o. je obchodní a zpracovatelskou firmou zajišťující pro ekologické zemědělce společný odbyt a finalizaci zemědělských produktů. Biopark vlastněný českými zemědělci dnes patří k největším dodavatelům českých biopotravin do prodejen zdravé výživy i obchodních řetězců v České republice a na Slovensku. www.biohovezi.cz

Družstvo České biomléko

Družstvo zajišťující společný odbyt biomléka pro své členy. Družstvo bylo založeno PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců. ceskebiomleko@seznam.cz

PRO-BIO Obchodní společnost

Obchodní společnost PRO-BIO s.r.o. je českým výrobcem a zpracovatelem biopotravin. Provozuje vlastní bio mlýn a produkuje osiva. Od počátku svého podnikání se zaměřujeme na zpracování původních „zapomenutých“ plodin, jako jsou pohanka, špalda, dvouzrnka či jáhly. www.probio.cz

PRODEJ-BIO s.r.o.

PRODEJ-BIO s.r.o. organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obiloviny, luštěniny, kukuřice, krmiva) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU. Dále produkujeme osiva v bio kvalitě pro české odběratele. www.prodejbio.cz

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace**Biocont Laboratory, s.r.o.**

Cílem společnosti je poskytovat ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické

ochrany rostlin včetně špičkového informačního servisu a poradenství. www.biocont.cz

Bioinstitut, o.p.s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na výzkum, vzdělávání a poradenství v oblasti EZ. Bioinstitut se zabývá především environmentálním aspektem ekozemědělství, provádí výzkum a popularizaci EZ v této oblasti. Pořádá osvětové a vzdělávací akce pro zemědělce i odbornou veřejnost, publikuje výsledky vlastního i zahraničního výzkumu, vydává praktické a metodické příručky pro zemědělce a zpracovatele. www.bioinstitut.cz

Česká zemědělská univerzita

Univerzita nabízí přibližně 150 studijních oborů v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech. Vedle klasických zemědělských a lesnických oborů jde o širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů, speciálních chovů, ekonomiky, informatiky, managementu, techniky i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. V angličtině je vyučován předmět Sustainable agriculture. Od roku 1992 jsou na výzkumné stanici KRV FAPPZ v Praze 10 – Uhřetěvesi úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin. www.czu.cz

Jihočeská univerzita

Zemědělská fakulta JU v Č. Budějovicích zajišťuje komplexní vědecko-pedagogickou činnost kromě klasického (konvečního) zemědělství také v nově se rozvíjejícím ekologickém zemědělství (EZ). Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Na okraji univerzitního kampusu je od roku 2010 využíván pro pokusnou činnost ekologicky certifikovaný pozemek. V současnosti jsou realizovány pokusy s genetickými zdroji pšenice, ekologickými osivy a hodnoceny možnosti kontaminace bio produkce mykotoxiny. www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

MENDELU je tvořena pěti fakultami a jedním vysokoškolským ústavem a nabízí 130 oborů bakalářského a magisterského studia a další obory doktorské, v současnosti pro více než 10 tisíc českých a zahraničních studentů. Je nabízeno také studium předmětů Ekologické zemědělství (výuka také v anglickém jazyce), Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě). Ačkoli univerzita nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá. www.mendelu.cz

Univerzita Palackého v Olomouci

Univerzita Palackého v Olomouci je veřejná vysoká škola s dlouhou tradicí. V současnosti představuje moderní vzdělávací instituci se širokou nabídkou studijních oborů a bohatou vědeckou činností. Na jejích osmi fakultách studuje přes 23 000 studentů. V oboru agroekologie a ekologie krajiny (včetně ekologického zemědělství) je výzkum na katedře ekologie a životního prostředí zaměřen zejména na otázky související s kvalitou a degradací půdy, ekologií půdy, půdoochrannými technologiemi, využitím a plánováním krajiny, biodiverzitou a diverzitou v krajinném prostoru. Při své činnosti v daném oboru pracoviště spolupracuje nejen s dalšími katedrami a výzkumnými centry Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, ale i s jinými vzdělávacími a výzkumnými institucemi v ČR a v zahraničí.

www.upol.cz

VÚP Troubsko

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r.o. je svou činností zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, životního prostředí a potravinářství. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. V současné době má Ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v bio kvalitě. Tato linka je stavěná na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v bio kvalitě.

www.vupt.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu chemie a analýzy potravin, VŠCHT Praha, věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

VÚRV, v.v.i. je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu, zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV, v.v.i. je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství, na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.

VÚŽV, v.v.i. je veřejnou výzkumnou institucí, zřízenou MZe. Působí v oboru zootechnického výzkumu, v oborech biologických a biotechnologických základů živočišné výroby. Hlavní náplní činnosti VÚŽV, v.v.i. je základní

a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických a alternativních chovů (králíci, křepelky, jelenoviti).

www.vuzv.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI)

Je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří zejména: základní a aplikovaný výzkum a vývoj v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního expertního a odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy a výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ. Dále zajištění funkce poradenského a vzdělávacího centra pro oblasti zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova a knihovnických, informačních a referenčních služeb prostřednictvím Zemědělského poradensko-vzdělávacího centra a Knihovny Antonína Švehly.

Tématem ekologického zemědělství (jak z pohledu sledování základních statistických údajů, tak návrhu a vyhodnocení politiky) se zabývá dlouhodobě oddělení Agroenvironmentální politiky. Nově pak pracoviště FADN s cílem rozšířit zastoupení ekofarem v účetní datové síti.

www.uzei.cz

Další organizace působící v EZ

AREA viva

Nevládní organizace, která se zabývá především tématy podpory trvale udržitelných forem zemědělství, rozvoje venkova a propagace ekologického zemědělství v České republice. Mezi její hlavní aktivity patří vzdělávání na statcích.

www.areaviva.cz

Daphne ČR – Institut aplikované ekologie

Občanské sdružení, jehož cílem je přispívat k ochraně přírody a k šetrnému hospodaření v krajině prováděním odborného výzkumu, osvěty a poradenství v oblasti ekologie a zemědělství.

www.daphne.cz

Ekoncentrum PALETA

Občanské sdružení zaměřené na ekologickou výchovu je krajským koordinátorem EVVO Pardubického kraje a realizuje vzdělávací programy na nejrůznější témata včetně ekologického zemědělství.

www.paleta.cz

Ekologický institut Veronica

Ekologický institut Veronica se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství v Brně. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost i v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin, které jsou součástí programu Zelená domácnost a nakupování.

www.veronica.cz/bio

Envic sdružení

Sít environmentálních informačních center Plzeňského kraje v posledních letech aktivně vystupuje na podporu a propagaci biopotravin a ekologického zemědělství.

www.envic-sdruzeni.cz

Green Marketing

Agentura Green Marketing poskytuje podporu a poradenství v oblasti marketingu biopotravin, přírodních a etických produktů. Provádí marketingové poradenství, průzkumy trhu, monitoring cen, event marketing a mnoho dalšího.

www.greenmarketing.cz

Hnutí Duha

Jedna z největších environmentálních NNO v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a jejich spolupráci se spotřebiteli, věnuje se problematice místních potravin.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj**Moravských Kopanec, o.p.s.**

Obecně prospěšná společnost, která byla založena v roce 1995, realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Liga ekologických alternativ

Občanské sdružení usilující o trvale udržitelnou energetiku šetrnější k přírodě i k člověku a o udržitelné chování člověka v krajině. Mezi její aktivity patří také osvěta a propagace oblasti ekologického zemědělství.

www.lea.ecn.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí vypisuje své grantové programy na nejrozličnější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem. Nadace pravidelně vypisuje program „Biopotraviny do škol“, který je součástí programu Nadace Škola pro udržitelný život, a má podpořit zavádění biopotravin do školních jídelniček a vzdělávání žáků o ekologickém zemědělství obecně.

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská ekologická regionální agentura

Regionální agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Při své činnosti pořádá především vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do zemědělských podniků pro veřejnost, včetně podniků ekologického zemědělství.

www.zeraagency.eu

Kontrolní organizace**ABCERT AG**

Pobočka německé certifikační organizace AB Cert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ

Společnost Biokont, která byla založena v roce 2005, je pověřená Ministerstvem zemědělství ČR a ÚKSÚP Bratislava SR kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České a Slovenské republice.

www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný certifikační orgán působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ, o.p.s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

www.kez.cz

Ústřední kontrolní a zkušební ústav

ÚKZÚZ je orgánem pověřeným k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství, dále vedením databáze osiv a sadbových brambor získaných ekologickým způsobem produkce a vydáváním výjimek na použití konvenčního osiva a sadby v ekologickém zemědělství a kontrolou ekologických sadů za účelem zjištění plnění podmínek pro vyplácení dotací v AEO.

www.ukzuz.cz

Basic data on organic farming – year 2012

1.1 The development of organic farming

During 2012 the total acreage of organically farmed land increased only moderately, as did the number of organic farmers. At 31.12.2012 there were 3923 organic farmers working on a total acreage of 488,483 hectares, which represents an 11.56 % share of total agricultural land in CZ. The slower increase in the number of farmers and acreage entering the organic system is mainly due to the fact that applications for inclusion in the “Organic Farming” project within AEM (Agroenvironmental Measures) from new applicants were no longer accepted from 2012.

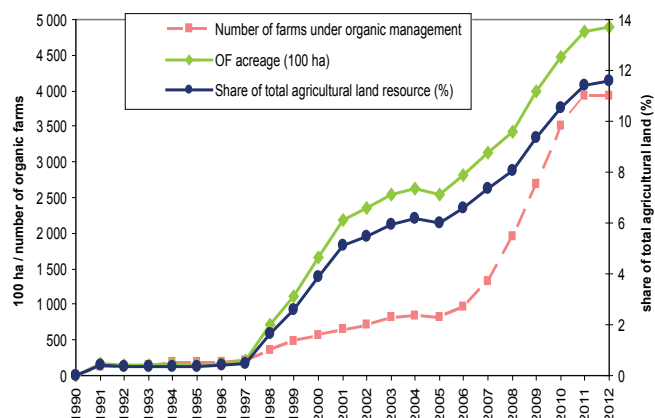
The average size of organic farms has slightly increased year-on-year to 125 ha, but since 2001 when it peaked at 333 ha, it has been falling on a long-term basis. This means that farms of smaller acreage are entering organic farming. Another reason is that existing farms are being divided into

TAB. 1 Development in agricultural acreage and number of organic farms

Year	Number of organic farms	Acreage of farmland in OF (ha)	Percentage of total farmland (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	Year-on-year change in organic farmland (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0.41	-	-
1992	135	15 371	0.36	2.3	-12.2
1993	141	15 667	0.37	4.4	1.9
1994	187	15 818	0.37	32.6	1.0
1995	181	14 982	0.35	-3.2	-5.3
1996	182	17 022	0.40	0.6	13.6
1997	211	20 239	0.47	15.9	18.9
1998	348	71 621	1.67	64.9	253.9
1999	473	110 756	2.58	35.9	54.6
2000	563	165 699	3.86	19.0	49.6
2001	654	217 869	5.09	16.2	31.5
2002	721	235 136	5.50	10.2	7.9
2003	810	254 995	5.97	12.3	8.4
2004	836	263 299	6.16	3.2	3.3
2005	829	254 982	5.98	-0.8	-3.2
2006	963	281 535	6.61	16.2	10.4
2007	1 318	312 890	7.35	36.9	11.1
2008	1 946	341 632	8.04	47.6	9.2
2009	2 689	398 407	9.38	38.2	16.6
2010	3 517	448 202	10.55	30.8	12.5
2011	3 920	482 927	11.40	11.5	7.7
2012	3 923	488 483	11.56	0.1	1.2

Source: MoA (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI

GRAPH 1 Development in total acreage, number of organic farms and share of total agricultural land (1990–2012)

Source: MoA (data always as at 31.12. of given year)

smaller units. The most common category of organic farms is that of acreage between 10 and 50 hectares (37.9 %). Since 2006, this has replaced the 100 – 500 ha category of farms. In terms of the share of total organic acreage, the dominant category is that of farms with 100 – 500 ha acreage (32.5 %)

1.2 Pattern of land-use in organic farming

From a long-term point of view, permanent grassland is the dominant form within OF, amounting to over 400,000 ha. However, within the increase in total organic acreage since 2003, when the percentage share of grassland was at its highest (90.86 %), grassland acreage has not increased, and now represents about 82 % of total OF land (Tab.4). Despite a slight decrease, the share of arable land acreage remains at about 12 % (almost 60,000 ha). Since 2007 the acreage of permanent cultures has increased significantly, which is largely due to increased payment for this form of production, but especially due to improved know-how on the cultivation of fruit and vines of organic quality. In 2012 vineyard acreage increased by 3.5 % to a current 1,000 ha, orchards by 3.8 % to 6,679 ha. Hop-field acreage has increased from 10 to 12 hectares.

1.3 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The main OF areas are traditionally the less favourable highland and upland areas, where roughly half of this land is now farmed organically. The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border regions of South Bohemia, Karlovy Vary, Moravia-Silesia, Pilsen and Ústí nad Labem (see Graph 2). Nearly 60 % of organic farmland is located in these regions. This is also where we find the largest average size of organic farms (315 ha in Karlovy Vary region and 189 ha in Ústí nad Labem region). In terms of the number of organic farms, South Bohemia region is the long-term leader (519 organic farms), followed in 2012 by Pilsen region.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2012 the national average (i.e. 11.6 %) was exceeded in eight regions, while Karlovy Vary region was well above it with 52.8 %. As in previous years this was followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín and Ústí nad

Labem regions. In production areas the OF share varied from 2 to 6 %.

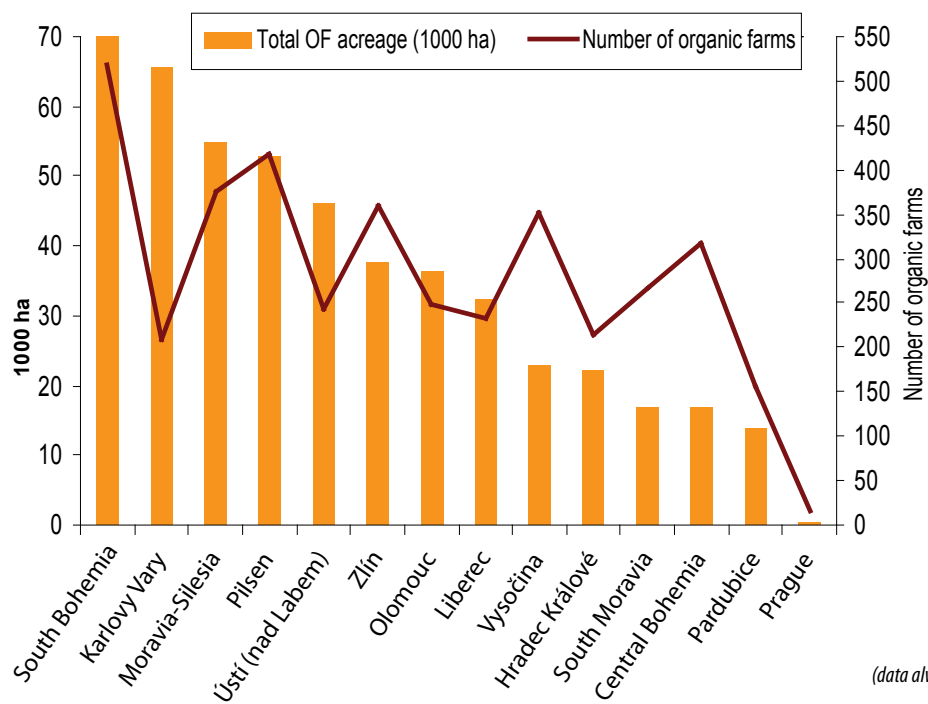
1.4 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2012 there were 4,390 business people¹ involved in organic farming, which is 33 businesses more than in 2011. During 2012 a total of 277 businesses ceased their activity, more specifically 193 businesses actually ceased their activity in OF (of which 77 % were organic farmers) and the remaining 84 businesses only changed their registration (i.e. changed to a different category). New OF registrations were made by 310 businesses, most commonly in the category of organic farmer (67 % of new registrations) and a further 84 businesses changed their original registrations by entering a completely new category

¹ The total number of organic businesses with one or more active registrations.

GRAPH 2 Number of organic farms and acreage of total OF land in CZ regions in 2012

Source: IAEI
(data always as at 31.12. of given year);
compiled by IAEI

TAB. 5 The number of registered businesses in OF as at 2007 and 2012

Type of organic business ¹⁾	Number of businesses/premises						Year-on-year change 2012/11	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	(abs.)	(%)
Organic farmer	1 318	1 946	2 689	3 517	3 920	3 923	3	0.1
Processor of organic foods	190/253	345/429	395/497	404/618	422/646	448/495	26/-151	6.2
Distributor of organic products and organic foods	83/95	137/151	168/184	172/186	201/226	263/290	62/64	30.8
Feed producer	9	13	25	32	29	39	10	34.5
Seed producer	11	11	15	21	27	30	3	15.4
Organic beekeeper	6	11	12	14	14	14	0	0.0
Of which :								
Importer of organic foods from 3 rd countries	20	30	39	44	53	78	25	47.2
Exporter of organic foods to 3 rd countries	n.d.	n.d.	n.d.	10	9	36	27	300.0
Farm processor	n.d.	68/75	94/100	121/122	137/138	162/162	25/24	18.2

1) Number of registered businesses according to individual type of registration (one business may have various types of registration).

Source: Inspection organisations (ABCert, Biokont, KEZ); compiled by IAEI

(most commonly organic farmers changing to the category of producer/organic farmer, i.e. farm processors).

The main category comprises of registered organic farmers. At the end of 2012 there were 3,923 registered organic farms (or 3,907 organic business people), of which 194 (roughly 5 %) were also registered in other categories, most commonly in the category of organic food processor (i.e. these were farm processors).

At the end of 2012, 448 businesses were registered as processors of organic foods (495 production sites). The 6.2 % growth in this group, compared to 422 producers in 2011 represents a slight increase compared to 4.5 % growth during 2011 (see Tab. 5). The increase in the number of processors, however, is significantly lower than in previous years (14 % in 2009 and 82 % in 2008). The significant fall in the number of organic food production premises (by 151) was mainly due to BILLA, spol s r.o. retail chain reducing its registered premises from 197 to 20. The most commonly processed organic products include processed meats and the production of meat products. Since 2010 the stagnating

production of bakery, confectionary and other flour-based products has been overtaken by milk processing, dairy products and processing fruit and vegetables. In recent years the number of registered wine producers has risen significantly (75 businesses in 2012).

During 2012 the number of distributors also increased, with 263 registered at the end of the year (290 premises), which represents a year-on-year increase of 30.8 % and means a certain resurgence compared to 17 % increase in 2011. This has been the greatest increase since 2008. However, it should be noted that, on the organic food market, there are a great number of businesses involved in retail sale who, according to law on OF, do not have to be registered since 2006².

1.5 Support for organic farming and organic food production

Acresage-based subsidies for OF

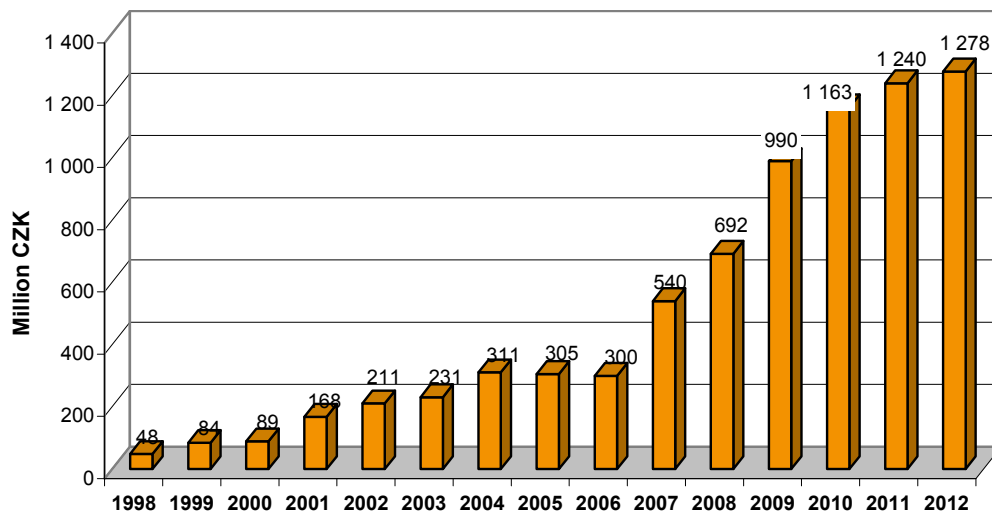
The first finances in support of the establishment of organic farms were released as early as 1990 – 1992. OF began to develop significantly after 1998, especially due to the renewal of state support for OF, which, until 2003, was provided on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture.

From 2004 support for OF has been provided within Rural Development Programmes (RDP), as a subchapter of so-called Agroenvironmental Measures. Organic business people obtain compensation for economic loss due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on them). Equal sums are also paid to organic farmers for land in the so-called conversion period.

2 Registration is not required for retailers who only sell organic foods to end consumers in consumer packaging.

GRAPH 3 Development of subsidies in OF (1998–2012)

Note: Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures meant the level of financial means provided, only paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by IAEI

The level of payment is fixed (in EUR)³ for the whole programme period (2007-2013):

- Arable land 155 EUR/ha
- Grassland – organic farms with parallel conventional production 71 EUR/ha
- Grassland – organic farms without parallel conventional production 89 EUR/ha
- Permanent cultures – intensive orchards, vineyards, hop-fields 849 EUR/ha
- Permanent cultures – extensive orchards 510 EUR/ha
- Vegetables and special herbs on arable land 564 EUR/ha

Higher grassland payments for organic farmers managing their entire acreage organically was newly introduced in 2008. Since 2010 the level of payment for the support of orchards has been divided, and the current 849 EUR/ha subsidy is provided for so-called intensively cultivated orchards (i.e. those with a minimum 200 trees of listed species per hectare, or 800 shrubs of listed berry species per hectare). A new lower subsidy of 510 EUR/ha is intended for orchards which do not comply with the aforementioned condition of minimum density of planting.

In 2012, more than 5,396 applications were submitted in support of 459,747 ha of organic land (i.e. 95 % of entire organic land). Farmers applied for 1,277.6 million CZK which represents an increase of 37 million CZK (i.e. a year-on-year difference of 3 %). Compared to 2006 the amount of subsidies grew more than fourfold. The average payment per hectare in 2012 was 2,780 CZK/ha and in comparison with 2006 it had more than doubled.

Further RDP measures

Since 2007 organic-registered businesses can also use a points advantage in five measures within Axes I and III of the RDP: New farmers going into business (112), Modernisation of farm enterprises (121), Adding value to agricultural and food products (123), Diversification of

non-agricultural activities – scheme a) (311) and Support for tourism – scheme b) (313).

In 2012 applications were accepted only within two of these five measures (measure No. 112 and 313). Within these two measures, approximately one fifth of approved applications were submitted by organic-registered businesses (33 % in 2011 and 45 % in 2010), with a total requested subsidy of 150.8 million CZK (6.6 % of all subsidies; 28 % in both 2011 and 2010). Both these retained measures were among the most commonly utilized measures in the past.

At the same time conditions for the provision of subsidies from 2014 are being prepared. So far we can say that the provision of subsidies for organic farmers will continue. Specific conditions for the provision of subsidies for organic acreage are currently being dealt with. Support for organic food producers is also to continue. Regarding the fact that all proposals are still only being worked out, we cannot supply any definite information.

Since 2004 OF development has also been supported via the OF Action Plan (AP). The second AP for the 2011-2015 period is currently being implemented.

1.6 Current situation in the field of legislation

Czech Act No. 242/2000 Coll. on Organic Farming

Act No. 344/2011 came into force on 1. 1. 2012, amending the existing Act No. 242/2000 Coll. on Organic Farming. The amendment was approved due to new European legislation on organic farming⁴ and its main purpose was to simplify administrative work relating to registration of new businesses in OF. The act also changes the administrative procedure for issuing exemptions from OF rules, sets a new time period for businesses under OF to change to a different control body and, within administrative procedures, it changes the wording of breaches of organic farming rules, in order to comply with the terminology of European legislation.

³ Subsidies are paid in CZK; therefore the amount changes every year according to the current exchange rate.

⁴ Council Regulation (EC) No 834/2007 and Commission Regulation (EC) No. 889/2008.

Amendment to Executive Decree No. 16/2006 Coll.

Decree No. 80/2012 Coll. implementing Act 242/2000 Coll. came into force on 1. 4. 2012. The Decree is quite brief, in Annex 1 it shows an example of a unified application form for registration in OF; introduces a list of livestock which can be kept under organic conditions, as well as updated rules for organic rabbit breeding. In contrast, the rules for organic fish farming were omitted as these are set in Commission Regulation (EC) No 710/2009 on organic aquaculture. The Decree also includes the form of the national logo for labelling organic foods and several formal provisions.

Rules for organic wine processing

8th March 2012 was the date of issue of Commission Implementing Regulation (EU) No 203/2012 which, after several years of effort, has set the rules for processing organically cultivated grapes into organic wine. Adoption of the Regulation enabled organic wines to be labelled according to the same rules as for labelling other organic foods. These new rules have come into force since 1st August

2012 which means that it has been possible to use them from the 2012 grape harvest and organic wine production.

1.7 OF organisations and associations

Biosad (Organic Orchard)

A civic association for organic production of fruit. Its mission / intention is to support the development of organic fruit production in the Czech Republic. The aim is to make communication easier between research and growers, and to support the effective practical implementation of the results of research. www.biosad.cz

Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The CTPOA was established in accordance with the TP Organics initiative and with a European Commission initiative relating to the formation of technology platforms. The platform incorporates 19 institutions covering the fields of science, research and education (research institutions and universities), practice (farmers and producers), information and unification (associations and societies). The aim of the CTPOA is to build and maintain development of the knowledge system in the field of organic agriculture and production of organic foods with emphasis on the transfer of knowledge in all key areas of the sector. www.ctpez.cz

Ekovín – Association of integrated and organic production of grapes and wine

The association brings together people involved in integrated and organic production of grapes, coordinating their activities and protecting their interests. The association also undertakes education and information activities in the field of integrated and organic production of wine. It is divided into sections for integrated and organic production. www.ekovin.cz

PRO-BIO Association of Organic Farmers

PRO-BIO is a non-government non-profit organisation promoting and supporting organic/ecological ways of farming and the consumption of organic food in the Czech Republic. PRO-BIO represents the interests of its members, i.e. organic farmers, processors and traders in organic foods, schools and consumers. PRO-BIO's main aim is to promote organic farming in less intensively farmed areas but also in production areas. Promotion of organic food is also an important PRO-BIO activity. PRO-BIO cooperates with the Czech ministries of agriculture and the environment. www.pro-bio.cz

Other PRO-BIO activities in the field of promotion and education are taken care of by its regional centres and specialist branches with nationwide responsibility; these include:

- **Regional centres**
PRO-BIO has a total of 11 regional centres, which provide members with advice and consultation, organise training events and seminars and support the development of organic farming in the given region.
- **PRO-BIO LEAGUE**
The consumer branch of PRO-BIO based in Prague is an organisation with nationwide activities, focusing on

promotion and education relating to organic foods and organic farming among the consumer public.

www.biospotrebitel.cz

■ **PRO-BIO organic food shops**

This branch unites specialised organic food shops in the Czech Republic, providing them with education and promotion. For its members it carries out activities in support of sales and collective promotion within Organic Food Month.

<http://pro-bio.cz/Odborna-pobočka-pro-Bio-prodejny>

EPOS – PRO BIO Consultancy Association

EPOS associates top professionals in the field of organic farming and offers services in the following areas: on-farm consultancy; preparation for conversion from conventional to organic production; preparation for initial and regular inspection; economics, marketing, effective management, production, processing and sale of products, applications for national and EU subsidies, orientation in directives and regulations; cross-compliance; anti-erosion measures and landscape protection, agrotourism. www.eposcr.eu

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)

is state-subsidized organization established by Ministry of Agriculture. IAEI is the expert centre for the agricultural economy, food, agricultural advice and information. Among the main activities of IAEI belong: basic and applied research and development in the field of agricultural economics and policy; a comprehensive security service for the Ministry of Agriculture and other civil service and the function of the Liaison Agency FADN CZ. Further ensuring function of the counseling and training center for agriculture, food and rural development and provision of library, information and reference services through Agricultural Consulting-Training Center and a Library of Antonin Svehla.

The topic of organic agriculture (both in terms of monitoring of basic statistics, and design and policy evaluation) deals with long-term Department of Agri-environmental policy. Newly then also FADN Agency in order to extend the representation of organic farms in the data network.

www.iaei.cz

Trading organisations

Biodružstvo

This marketing cooperative under PRO-BIO Association of Organic Farmers in the Karlovy Vary Region runs a (cooperative) shop and organises sales for PRO-BIO members. www.usedlaku.cz

Biopark, s.r.o.

Biopark, s.r.o. is a marketing and processing company organising joint sale and finalization of agricultural products for organic farmers. Biopark, owned by Czech farmers, is currently one of the biggest suppliers of Czech organic foods to health-food shops and retail chains in the Czech Republic and Slovakia. www.biohovezi.cz

Družstvo České biomléko (Organic Milk cooperative)

A cooperative ensuring organic milk sales for its members. The cooperative was founded by PRO-BIO Association of Organic Farmers. ceskebiomleko@seznam.cz

PRO-BIO Obchodní společnost

PRO-BIO trading company Ltd. is a Czech organic food producer and processor. The company runs its own organic grain-mill and produces organic seed. From the start of business the company has focused on processing ancient original “forgotten” crops such as buckwheat, spelt wheat, emmer wheat or millet. www.probio.cz

PRODEJ-BIO s.r.o.

PRODEJ-BIO s.r.o. organizes and coordinates the sale of Czech organic raw products (cereals, legumes, corn, feedstuffs) with the aim of establishing Czech produce on the Czech market. Surplus produce is exported to EU countries. PRODEJ-BIO also produces seed in organic quality for Czech customers. www.prodejbio.cz

Education, research and advisory organisations

Biocont Laboratory, s.r.o.

The aim of this company is to provide farmers and foresters, working in organic and integrated systems, with the

widest possible range of biological and biotechnical plant-protection means and technologies, including top-quality information and advisory services. www.biocont.cz

Bioinstitut, o.p.s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

An organisation focusing on research, education and consultancy in the field of OF. Bioinstitut primarily deals with the environmental aspect of organic farming, conducting research and popularising OF in this field. It organises informative and educational events for farmers and the specialist public, publishes the results of its own research and of research conducted abroad. It publishes practical and methodical guides for farmers and processors. www.bioinstitut.cz

Czech University of Life Sciences Prague

The University offers approximately 150 study courses within Bachelor's, Master's and Ph.D. study programmes. Besides common agricultural and forestry studies there is also a wide range of studies in the fields of environment, landscape protection, renewable resources, special breeding, economics, informatics, management, technical studies and related teaching studies. An Organic Farming course is currently taught at the Faculty of Agrobiology, Food and Natural Resources (FAFNR)

within both the Bachelor's and Master's programmes. Organic and Alternative Farming is also taught within other programmes under FAFNR, FES (Faculty of Environmental Studies and FTA (Faculty of Tropical AgriSciences) as a compulsory, compulsory-elective or elective subject. Sustainable Agriculture is taught in English. Since 1992, experiments in the field of organic growing of various crops have been successfully conducted at the research station in Prague 10 – Uhříněves, under the FAFNR Department of Crop Production.

www.czu.cz

University of South Bohemia

The Faculty of Agriculture of the University of South Bohemia provides complex scientific and educational activities in both the conventional field and the newly-developing organic agricultural field. The basics of organic farming are included in Agroecology and Sustainable landscape Management Systems Bachelor's study courses. Within Master's programmes it is possible to study a special Organic Farming course within Agroecology studies. Since 2010 an organic-certified plot at the edge of the campus has been used for experiments. Experiments currently being conducted relate to genetic resources in wheat, organic seed and assessment of the risk of contamination of organic produce by mycotoxins. www.jcu.cz

Mendel University in Brno (MENDELU)

Consisting of five faculties and an Institute of Lifelong Learning, the university offers 130 courses in Bachelor's and Master's study programmes and other Ph.D. programmes, and currently has over ten thousand Czech and foreign students. The courses include studies of Organic Farming (also in English), Organic Animal Husbandry Systems, Protection in Organic Farming Systems (Faculty of Agronomy), Organic Vegetables and Special Crop Production, and Organic Viticulture and Viniculture (Horticultural Faculty). Although the University has no specialised department for organic farming, several research workers have been systematically involved in this topic on a long-term basis. www.mendelu.cz

Palacky University Olomouc (UPOL)

UPOL is a public university with a long tradition. At present it is a modern educational institution with a wide range of study programmes and diverse scientific activities. Its eight faculties accommodate over 23,000 students. In the Department of Ecology, research within Agroecology and Landscape Ecology programmes (including Organic Farming) focuses mainly on issues relating to the quality and degradation of soils, soil ecology, soil-protection technology, landscape use and planning, biodiversity and landscape diversity. The Department cooperates with other UPOL departments and other educational and research institutions in CZ and abroad. www.upol.cz

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko

The Research Institute for Fodder Crops, Ltd. focuses on applied research in the area of agriculture, environment and food industry. Its activities include cultivation, production and sale of seed, as well as consultancy and services. At present the institute has a certified post-harvest cleaning

line for organic seed. It is designed for smaller batches and able to clean a wide range of material. In 2013 the company has extended its seed range by some varieties in organic quality. www.vupt.cz

Institute of Chemical Technology, Prague

The Institute of Chemical Technology, Prague (ICT) is the biggest educational institution of its kind in Central Europe. It has an almost 200-year tradition of teaching technical chemistry in the Czech lands. Within national and international projects, teams within the ICT Institute for Food Chemistry and Analysis pay close attention to research into the quality, traceability and authenticity of organic raw materials and products. www.vscht.cz

Crop Research Institute (VÚRV, v.v.i.)

VÚRV is the largest Czech applied research worksite focusing on crop production and related areas. The main goal in VÚRV research is to gain scientific information on the support of sustainable development of agriculture, on the basis of innovation of systems and technology for growing cultivated crops for the production of safe, good-quality foods, feedstuffs, energy crops and materials for industrial use. Since 2006 VÚRV has owned an experimental plot certified for organic cultivation, and a gene bank storing a wide range of plant genetic resources. Current research is mainly aimed at possibilities for the use of genetic resources of minor crops, especially hulled wheat (spelt, emmer and einkorn wheat), buckwheat and millet. www.vurv.cz

Institute of Animal Science (VÚŽV, v.v.i.)

VÚŽV, is a public research institute established by the Ministry of Agriculture. Its scope of activities includes zootechnics, biological and biotechnological aspects of animal husbandry. VÚŽV mainly focuses on basic and applied research in the area of genetics and animal breeding, reproduction, nutrition, the quality of animal products, ethology, technology of breeding, livestock management and production economics. All these activities involve not only the majority conventional farming system, but also organic and alternative animal husbandry (e.g. rabbit, partridge or deer breeding). www.vuzv.cz

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)

is state-subsidized organization established by Ministry of Agriculture. IAEI is the expert centre for the agricultural economy, food, agricultural advice and information. Among the main activities of IAEI belong: basic and applied research and development in the field of agricultural economics and policy; a comprehensive security service for the Ministry of Agriculture and other civil service and the function of the Liaison Agency FADN CZ. Further ensuring function of the counseling and training center for agriculture, food and rural development and provision of library, information and reference services through Agricultural Consulting-Training Center and a Library of Antonin Svehla.

The topic of organic agriculture (both in terms of monitoring of basic statistics, and design and policy evaluation) deals with long-term Department of Agri-environmental policy. Newly then also FADN Agency in order to extend the representation of organic farms in the data network.

www.iaei.cz

Other organisations active within OF

AREA viva

A non-governmental organisation primarily dealing with the themes of support for sustainable forms of agriculture, rural development, and promotion of organic farming in the Czech Republic. Its main activities include education on farms. www.areaviva.cz

Daphne CZ – Institute for Applied Ecology

A civic association whose aim is to contribute to nature protection and to considerate landscape management by carrying out specialist research, information and consultancy in the field of ecology and agriculture.

www.daphne.cz

Ekoncentrum PALETA

A civic association focusing on ecological education. It is the regional coordinator of environmental education in the Pardubice region and conducts educational programmes on various themes including organic farming. www.paleta.cz

Veronica Ecological Institute

Veronica Ecological Institute deals with specialist and educational activities within nature protection and considerate consumption in Brno. Within this focus it

educates the consumer public in the field of organic farming and organic foods, which are part of the programme Green household and shopping. www.veronica.cz/bio.

Envic Association

A network environmental information centres in Pilsen Region which, in recent years, has been actively supporting and promoting organic foods and organic farming. www.envic-sdruzeni.cz

Green Marketing

Green Marketing agency provides support and consultancy in the field of marketing for organic foods, natural and ethical products. It provides marketing advice, market research, price monitoring, event marketing and many other services. www.greenmarketing.cz

Hnutí Duha (Friends of the Earth)

One of the biggest environmental NGOs in CZ. Within its “Farming” programme Duha actively promotes the organic farming system and its instruments, unites small organic farmers and their cooperation with consumers, and focuses on the problems of local foods. www.hnutiduha.cz

Information Centre for the Development of Moravské Kopenice, o.p.s.

This public benefit company, founded in 1995, supports the development of organic farming in the Zlín region, Hodonín area and Moravské Kopenice microregion, focusing on traditions, culture, nature and eco-friendly tourism within the area. www.iskopanice.cz

League for Ecological Alternatives

A civic association working towards sustainable energy considerate to nature and humans, and towards sustainable use of the landscape. LEA activities include information and promotion in the field of organic farming. www.lea.ecn.cz

Partnership Foundation

One of the biggest foundations in support of projects relating to the environment runs its grant-funded programmes on various themes relating to the environment and sustainable development. The foundation regularly runs the programme “Organic Foods in Schools”, which is part of the School Foundation programme for sustainable living which supports the introduction of organic foods to school canteens and the education of school children in organic farming in general. www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Regional Agency for Agriculture and Ecology

A regional agency dealing with educational, research and coordination activities in implementing programmes and measures within sustainable rural development and agricultural use of the landscape. Its activities predominantly include educational programmes for farmers and farm excursions for the general public, including organic farming enterprises. www.zeraagency.eu

Inspection and certification organisations

ABCERT AG

The Czech branch of the German AB Cert certification organisation has been in operation since 2006 as an accredited certification body for organic farming. www.abcert.cz

Biokont CZ

Biokont was founded in 2005 and is authorised by the MoA CZ and ÚKSÚP Bratislava SK to carry out inspection and certification in the field of organic farming within the Czech Republic and Slovakia. www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.

This company is part / belongs to the international Bureau Veritas group as an accredited certifying body, active in the Czech Republic since 2013. www.ekozemedelstvi.cz

KEZ, o.p.s.

The first Czech accredited inspection and certification organisation active in the field of organic farming. The company was founded in 1999 and, besides OF certification, it also provides services in terms of certifying public catering premises and natural cosmetics. www.kez.cz

Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture (ÚKZÚZ)

ÚKZÚZ is an MoA-authorized control body. Its activities include: carrying out official inspection in the field of organic farming; running a database of organically-cultivated seed and planting materials; issuing exemptions for the use of conventional seed and planting material within OF systems; inspecting organic orchards to ensure the fulfilment of conditions for AEM subsidies. www.ukzuz.cz

Ročenka ekologického zemědělství v České republice
Yearbook of Organic Agriculture in the Czech Republic

VYDALO/PUBLISHED BY:
Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17, 110 00 Praha 1
www.eagri.cz, info@mze.cz
Praha 2013

ZPRACOVAL/COMPILED BY:
Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství,
jejímž koordinátorem je Bioinstitut, o.p.s.
www.ctpez.cz

REDAKCE/EDITOR: Miloslava Kettnerová
TEXTY/TEXTS: © Andrea Hrabalová, Martin Leibl, Jan Valeška, Miloslava Kettnerová
PŘEKLAD/TRANSLATION: Jim & Ina Leckie
FOTOGRAFIE/PHOTOGRAPHS: © fotoarchiv Bioinstitut, fotoarchiv PRO-BIO Liga,
Iveta Kopicová, Martin Faltus, Lucie Necudová, Veronika Stupková
GRAFICKÁ ÚPRAVA/GRAPHIC DESIGN: Milan Matoušek

ISBN: 978-80-7434-139-7

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČTPEZ

